

JUAN

É Mbamba Fwéñ Apostol Juan a ngá tsili

Éfíá ye éniŋ

1 ¹Átáraga, Efíá é mbé é tɔ́.
Efíá é mbé é tɔ́ bá Nzamá.
Efíá fe é mbé Nzamá.

² Éñí te a mbé á tɔ́
bá Nzamá átáraga.

³ Mam mése mé ngá tɔ́bɔ́ mbɔ́ann amú Éñe,
éde kaa ki Éñe dzóm enziŋ ye é ntɔ́ mbɔ́ann,
deé ndzí tɔ́bɔ́ mbɔ́ann.

⁴ Éñe eniŋ é mbé é tɔ́ ébe éñe,
eniŋ te é mbé eyéá bot;

⁵ eyéá te dá feañ á dzíbi été,
ve dzíbi dá kaa dɔ́ ádzím.

⁶ Mot enziŋ aá só, a tɔ́ eyola ná Juan,
Nzamá éñe aá lóm ñí.

⁷ Mot te a ngá só amú ngañiá,
á mfá ye ná á vé é ngañiá eyéá te,
ná ébe éñe bot bése bé bwíni.

⁸ Se mot te émyen éñe a mbé eyéá,
fáve ná aá só á mfá ávé
é ngañiá eyéá te.

⁹ Éñí te, éñe a mbé é békélá eyéá
é só yaá éniŋ dzí, aa feañ fe ébe mot binam áse.

- 10** A mbé a tɔ́ éniŋ dzí,
enij dá dá tɔ́bɔ fe mvelann amú éñe;
ve éniŋ dzí deé ndzí ñí yem.
- 11** Aá só ébe áabyeñ émyen,
ve áabyeñ bíté bí ndzí ñí ñɔŋ.
- 12** Ve, ébá bésé bé ngá ñɔŋ ñí,
ébá bá bwíni éyola deñ,
ébó, ñí a ngá vé nguū ye ábelé étɔ́ bwán Nzamá,
- 13** ébá bétē bétē sés mbyálánn ákála mékií,
ngé ki amú nkómánn mot binam,
ngé ki nkómánn fám enziŋ,
ve fáve nkómánn Nzamá.
- 14** Ané Éfíá te é ngá súgan bɔ mot binam,
é só tɔ́bɔ énzénzaŋ dea.
Éde bía bí yén yaá fe é dúmá deñ,
dúmá ané édí é Mwán mbóó ya mbóó Éséá,
ndzálánn ya mvɔmm ya fe bébélá.
- 15** Juan a ngá vé ngañiá á mfá weñ, eé kóbɔ ya kíŋŋj oyaáp ó yóp éde a
ngá dzó ná, “Éní, éñe a ne é mot me ngá dzó ya ñí ná, ‘Éní a mbé ná aa
nzu ma á mvús, éñe a súgan yaá ma bɔ ósú. Amú ná a mbé a tɔ́ kaa ná
me bɔ.’”
- 16** Ákála ná, ébe ndzálánn abóm deñ, bía bésesé bí ñɔŋ yaá é mvɔmm ñí
ya éní fóó. **17**Dá é tɔ́ ná bá kee nkɔ́ métsiŋj ébe Moisés, ve mvɔmm ya
bébélá byá bí só yaá amú Yesukristo. **18**Mot enziŋ ãá bétē yén Nzamá eyɔŋ
enziŋ; ve é Mwán mbóó ya mbóó a yága Éséá ó twíñ, éñe a lére yaá ñí.

É ngañiá Juan ndubot

19 É ngañiá Juan éñe ñí eyɔŋ bejudio bétē ngá lóm befára ya belevita á
Yerusalen ná bétē ke ñí ásíli ná, “O ne nzá?” **20**Ané a ngá mem, kaa ákat.
Éde a ngá mem eé dzó ná, “Se ma me ne Kristo.”

21 Ané bétē ngá síli ñí ná, “Éde ya? Ye wa o ne Elías?”

Ané ñí a ngá dzó ná, “Me sés ñí.”

“Ye wa o ne nkúlu medzó te?”

Ané a ngá yalan ná, “Kaa.”

22 Véa éñe bétē ngá síli ñí ná, “Wa o ne nzá, á mfá ye ná bí ke vé é bot bétē
lóm bía eyalann, wa dzó á mfá wámyen á yá?”

23 Éde a ngá yalan ná,

“Ma mé ne kíŋŋj, éní da yónán eyáŋŋj été ná,

‘Sójánán é nzenn Ntí,’

amvála ané nkúlu medzó Esaía a ngá dzó.”

²⁴É bot bé ngá sós, milómán míte mí ngá sós ébe befariseo. ²⁵Ané bé ngá síli ní ná,

“Éde amú dzé wa du bot ngé o sés Kristo, ngé Elías, ngé ki nkúlu medzó te?”

²⁶Ané Juan a ngá yalan ya bós ná, “Ma du bot ya mendzímm; ve énzénzaj denan, mot enziŋ a ntéle, éní míni ne kaa áyem. ²⁷Aa nzu ma á mvús, [éñe a ne kaa ané mé bɔ], éní däǟ ñep ya ma ná me tsii ní mikoo mengop.”

²⁸É mam má, mé ngá bɔban á Betania á Yordán áyát, é vóm Juan a ngá bɔ eé du bot.

É mwann ntómá Nzamá

²⁹É mos ó ngá belan véa, Juan eé yén Yesus ná aa nzu ébe éñe, á ñga dzó bot ná:

Yénján é mwann ntómá Nzamá aa vea mísem̄ bot býe é sí ní, éñe ní. ³⁰Éñe me ngá dzó ya ní ná, “É mvús dam mot aa ye sian, éñe a súgan yaá ma bɔ ósú, amú ná a mbé a tɔ́ kaa ná me bɔ.” ³¹Méé ngá yem ní, ve á mfá ye ná áncu léreban Israel été, édɔ me ngá nzu ma du bot ya mendzímm.

³²Juan a ngá vé fe ngañiá, eé dzó ná, “Me yén yaá Mfúfúp Nsísim eé sigi á dzóp a só berebe ébe éñe, eé yéne ané obeŋj. ³³Éde, mée ngá yem ní, ve éní a ngá lóm ma ná me nzu ma du bot ya mendzímm éñe aá dzó ma ná, “É mot wa ye yén Mfúfúp Nsísim aa sigi a só berebe ébe éñe, mot te éñe a ne é mot aa du bot ya Mfúfúp Nsísim. ³⁴Éde me yén yaá ní, me vé yaá fe ngañiá ná mot te éñe a ne É Mwán Nzamá.

Yesus aa tára tóp beyága

³⁵É mos ó ngá belan véa, Juan a ngá bera tébe ó véa bábe beyága bé beáñ býe býága beñ. ³⁶Niané a ngá yén Yesus eé lot, éde a ngá dzó ná, “É mwann ntómá Nzamá éñe ní.” ³⁷Éde niané beyága bé beáñ býe bá bee Yesus.

³⁸Vé niané Yesus á ngá venjan, á yén bós bée bee ní, ané a ngá síli bós ná, “Dzé mína dzéŋ?”

Éde bá ngá yalan ya ní ná, “Á Rabí (bá kelan dɔ ná, ‘Á nyágale’), o tɔ́ ó vé?”

³⁹Ané a ngá dzó bós ná, “Nzaán, mína ye yén”. Éde bá ngá ke yén é vóm a mbé a tɔ́; ané bá ngá lígi bábe bós te; ákoan á ntɔ́ ané méwola mé nii ye ngogáse.

⁴⁰A mbé Andrés, Simón Pedro mwanñaj, mot mbóó ye é bot bá beáñ bá ngá wók Juan, bá ngá bee Yesus. ⁴¹Éní te aá tára koan ya mwanñaj Simón, éde a ngá dzó ní ná, “Bí koan yaá ya Mesías (bá kelan dɔ ná, ‘Kristo’).”

⁴² Ané a ngá ke ya ñí ébe Yesus. Niané Yesus a ngá dágá ñí, véa á dzó ñí ná, “Wa o ne Simón, é mwán Jonás; bá ye wa lwée ná Sefas (bá kelan dō ná ‘Pedro’).”

⁴³ É mos ó ngá belan véa, Yesus eé kómo ke á Galilea, ané a ngá koan ya Felipe, véa aa dzó ñí ná, “Beegé ma.” ⁴⁴ Felipe te a mbé mot ye á Betsaida, é kísoan Andrés bá Pedro.

⁴⁵ Éde Felipe ñí aa koan ya Natanael, ané a ngá dzó ñí ná, “Bí yén yaá é mot Moisés a ngá tsili á nkó métsinj été, ya fe bekúlu medzó, Yesus é mwán José, mot ye á Nasaret.”

⁴⁶ Ané Natanael a ngá síli ñí ná, “Ye é dzam é ne mvéáñ é ne só á Nasaret?”

Éde Felipe a ngá yalan ya ñí ná, “Nzá áyén.”

⁴⁷ Niané Yesus a ngá yén Natanael eé nzu ñí bebeñ, éde a ngá dzó á mfá weñ ná, “Dággán, ñá mwann Israelita éñe ñí, meduk mé sés ébe éñe.”

⁴⁸ Ané Natanael a ngá síli ñí ná, “Wa yem ma ó vé?”

Véa éñe Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Me yén wa éyøj wa tó élé Ígera ásí kaa ná Felipe á lwée wa.”

⁴⁹ Ané Natanael a ngá yalan ya ñí ná, “Á Rabí, wa o ne É Mwán Nzamá! Wa fe o ne Kéza ye Ísrail.”

⁵⁰ Éde Yesus a ngá kóbo ya ñí eé síli ñí ná, “Ye wa bwíni akála me dzó wa ná me yén wa éyøj wa tó élé Ígera ásí? Wa ye yén é mam má dañ émái!” ⁵¹ Ané Yesus a ngá dzó ñí ná, “Bébélá ya bébélá ma dzó wa ná, mína ye yén dzóp é yóo, é baángel Nzamá béis bét ya ásigi ébe é Mwán Mot.”

É fét alúkgán á Kaná

2 ¹ Éde é mos léa, fét alúkgán é ngá bɔban á Kaná ye á Galilea, ñiá Yesus a mbé ó wéñ. ² Bá bána fe Yesus á fét alúkgán te bábe býága beñ.

³ Éde éyøj a ngá bɔ ná vino á ñga dzéñ yaá, ané ñiá Yesus a ngá dzó ñí ná, “Béé belé fe vino.” ⁴ Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Á miningá, é ne bía wa dzé? Áwola dam dää bé kwíñ.”

⁵ Ané ñiá a ngá dzó bevvála bísenñ ná, “Bogán édí áse aa ye mína dzó.”

⁶ Milígá mekwá mí saman mí mbé ó véa, ámvála é fúlú bejudio bá fúbu ñíu e mbé. Kada nlígá ó ngá baga tágí bebeñ ané ntet belitro. ⁷ Ané Yesus a ngá dzó bɔ ná, “Dzálágán milígá ya mendzímm.” Ané bé ngá mana myɔ ádzálá abóm. ⁸ Éde Yesus a ngá dzó bɔ ná, “Byetgán áwola dí, míníí ke ákee nwulu ya fét.” Ané bé ngá bɔ dɔ. ⁹ Éyøj nwulu ya fét ñí a kyak yaá méndzímm mé ngá veñjan vino, ñí kaa áyem é vóm bé ngá só ya wɔ, (ve bevvála bísenñ, ébá bá ngá láp mendzímm, ébó bá ngá yem dɔ), éde nwulu ya fét te a ngá lwée é mot a ngá lúkgan, ¹⁰ á dzó ñí ná, “Mot áse aa tára téle é vino a ne mvéáñ, éyøj bot bá ffian yaá, véa éñe bá téle éñe a ne kaa ádañ ya mvéáñ; ve wa o nii é vino a ne mvéáñ anzukwíñ áwola dí.”

¹¹ Yesus a ngá bō átáraga mendem te á Kaná ye á Galilea, eé lére é dúmá deñ; ané békága beñ bá békága bwíni fe ñí. ¹² Atéé ye ó véa, éde a ngá sigi á Kapernaúm, bá ñiá, ya bōbéñaj, ya fe békága beñ; ve békága ndzí tōbō ó wéñ abwiññ melú.

Yesus aa fúbu Templo

Jn 2.14-16; Mt 21.12-13; Mr 11.15-17; Lk 19.45-46

¹³ Ákoan ná é Fét Paskua bejudio e ntōjó bebeñ, éde Yesus a ngá bét á Yerusalen, ¹⁴ ané a ngá koan á templo été ya é bot bá kuan beñát, ya mitómá, ya abejŋj, ya fe betsén moann bē tōjó ósí. ¹⁵ Éde niané a ngá bō nkás ya mikɔ́, á ñga kúlu bésesé á templo été, átara mitómá ya beñát; á ñga wea fe é moann betsén moann ósí, ya ásógle betéble.

¹⁶ Ané a ngá dzó é bot békága abejŋj ná, “Veagán é byém bí ó vá; é ndá Tará míní tάá dō bō ndá okira.”

¹⁷ Éde békága beñ békága síman ná é ne ntsilann ná, “Abéánn ébe é ndá dzwe dá ye ma yóŋj á nlém été.”

¹⁸ Ané betébosú békága bejudio békága kóbō ya ñí, békága síli ñí ná, “Nzá ndem wa lére bía ná wa bō é mam má?”

¹⁹ Éde Yesus a ngá yalan bō ná, “Tsamjánán é templo ñí, ma ma ye dō bera téle nia melú mé léa.”

²⁰ Akála te édō bejudio békága dzó ná, “É templo ñí baá lónj dō táj mibú mewóm mé nii ya mibú mí saman, ye ná wa wa ye dō téle táj melú mé léa?”

²¹ Ve, ñí a ngá kóbō ébe é templo ye é ñíu deñ. ²² Édō ná, éyŋj a ngá wómo míwúán été, éde békága beñ békága síman ná aá dzó dzam te; ané békága bwíni Mitsili, ya fe éfíá Yesus a ngá kóbō.

Yesus aa yem milém mí bot

²³ Ve, é tám a mbé á Yerusalen ó Fét Paskua, abwiññ bot é ngá bwíni éyola deñ békága yén méndem meñ, émá a ngá bō. ²⁴ Éde Yesus émyen, ñí eé ngá tōbō ki ya bō mebúinn, amú ná a ngá yem bésesé, ²⁵ eé ngá yi ki ná mot enziŋj á vé mot ngañiá, amú ná a ngá yem édí é ne mot été.

Yesus bá Nikodemo

3 ¹ Mot enziŋj ye befariseo a mbé, a tōjó éyola ná Nikodemo, ntébosú á bejudio été. ² Mot te a ngá nzu ébe éñe á alú, ané a ngá dzó ñí ná, “Á Rabí, bía yem ná waá sō ébe Nzamá ané nyágale, amú ná mot enziŋj a sés bō méndem wa bō má ngé Nzamá a sés ya ñí.”

³ Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Bébélá ya békága ma dzó wa ná, é mot a bō kaa bera ábyálá a sés yén édzwée ngómán Nzamá.”

⁴ Ané Nikodemo a ngá síli ñí ná:

É mot a ntōjó nnomm a ne byála á yá? Ye ná a ne ñíi éyŋj beáñ ábum ñiá ná á byála?” ⁵ Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Bébélá ya békága

ma dzó wa ná, ngé mot ăá byála á mendzímm, ya fe á Nsísim a sés ñíi édzwée ngómán Nzamá. ⁶É dzóm é ne mbyálann ye á ñúu mison, é ne ñúu mison. Édí dá é ne mbyálann ye á Nsísim, é ne nsísim. ⁷O tása yágán ná me dzó yaá wa ná, ‘Mína yian bera ábyálá.’ ⁸Evúŋ dái ke é vóm dá kómo, wa wa wók fe éduŋŋ deñ; ve wāá yem é vóm dá sós ngé ki é vóm dá ke. Éñe é mot áse a ne mbyálann á Nsísim éñe a ne néa. ⁹Ané Nikodemo ñí a ngá síli ñí ná, “Mam méte mé ne bɔban á yá?” ¹⁰Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná,

Wa o ne nyágale Ísrael été. Ye ná wāá yem é mam má? ¹¹Bébélá ya békélá ma dzó wa ná, é dzam bía yem édɔ bía kóbo, édí dá bía yén, édɔ fe bía vé ngañiá; ve mína mínná ñíj é ngañiá wea. ¹²Ngé me kóbo yaá ya mína mam méye é sí ñí, mína kaa ábwíni, éñe mína ye bwíni á yá ngé ma kóbo ya mína mam méye á dzó?

¹³Mot enziŋ ăá bé bét á dzóp été, fáve éñí a ngá sigi á dzóp, é Mwán Mot [éñí a tɔ́ á dzóp]. ¹⁴Éde, amvála ané Moisés a ngá béré ñó óyóp éyáŋŋ été, éñe fe dá yian néa, ná é Mwán Mot ñí bé béré fe óyóp, ¹⁵á mfá ye ná é mot áse aa bwíni ñí [á bɔ kaa dzímle, fáve ná], á belé éníj é ne mbéámbéá.

É mora edziŋŋ Nzamá

¹⁶Amú ná ámvála Nzamá a ngá dziŋ bot býe é sí ñí, néa éñe a ngá vé é Mwán mbóó ya mbóó weñ, á mfá ye ná éñí áse aa bwíni ñí á bɔ kaa dzímle, ve fáve ná, á belé éníj é ne mbéámbéá. ¹⁷Akála ná Nzamá eé ndzí lóm é Mwán weñ é sí ñí, ná á nzu kík é sí ñí misaj, ve fáve ná é sí ñí eé tɔ́bɔ nkoránn amú éñe. ¹⁸É mot aa bwíni ñí báá kík ñí misaj; ve éñí ăá bwíni bék kík yaá ñí misaj, amú ná eé ndzí bwíni éyola é Mwán mbóó ya mbóó Nzamá.

¹⁹Nkíkgán misaj éwɔ́ wí: ná eyéá daá sós é sí ñí, ve bot bá bék ngá lík eyéá, bék ngá dziŋ dzíbi; amú ná míbɔann myeba mí mbé abé.

²⁰Akála ná éñí áse aa bɔ édí é ne abé, aa víni eyéá, ăá nzu ki éyéá été, á mfá ye ná míbɔann myeñ mí nza ñí bwaale. ²¹Ve éñí aa yébe békélá aa nzu eyéá été, á mfá ye ná míbɔann myeñ mí léreban ná aa bɔ myo á Nzamá été.

Juan aa vé Yesus ngañiá

²²Véa éñe Yesus a ngá sian bábe býága beñ ábenj sí ye á Judea, éde a ngá tɔ́bɔ bábe bó ó véa á ngá du bot.

²³Juan ñí a ngá du fe bot Énón bebeñ á Salim, amú ná abwiññ mendzímm é mbé ó véa; ané bot bék ngá sós, bék duuban. ²⁴(Ákoan ná báá bék fet Juan á mbok).

²⁵Dzam te édɔ, mikéá mí ngá kwíñ ébe býága Juan ya mwann Judío, á mfá édí ye á ntunán ñúu. ²⁶Éde bék ngá ke ébe Juan, bék dzó ñí ná, “Á

Rabí, é mot mína ñí míni mbé á Yordán áyát, éñí o ngá vé ngañiá, dágge ná mot te á ñga du yaá, bot bése bá bá ke fe ébe éñe.”

²⁷Ané Juan a ngá yalan ná, “Mot enzij a sés ñoŋ dzam enzij, fáve ngé éñe bé vé ñí dɔ́ á dzóp été. ²⁸Mína bébyen mína vé ma ngañiá ná me ngá dzó ná, “Se ma me ne Kristo, ve fáve ná me mbé nlómánn ósú weñ.

²⁹Éñí a belé mbó̄m, éñe a ne é mot aa lúkgan. Ve é mvwíññ é mot aa lúkgan te, bá ñí bá bé téle, eé béá ñí, ñí á ñga sán fe ya abwiññ mesán akála é kíŋŋj é mot aa lúkgan te. Néa éñe mésán mam, má mé dzálában yaá fe. ³⁰Da yian ná mot te éñe aa vém, ve ma mé ñga síbi.”

Nzamá a kee yaá Mwán mam mése

³¹Éñí aa sós ó yóp, éñe a ne bésesé áyóp; éñí a ne éñí ye é sí ñí, a ne éñí ye é sí ñí, aa kóbo fe mam méye é sí ñí. Éñí aa sós á dzóp été, a ne bésesé áyóp. ³²É dzam éñí te a yén yaá, ya fe áwók, édɔ́ aa vé ngañiá; ve mot enzij ñí áá ñoŋ é ngañiá weñ. ³³É mot a ñoŋ yaá é ngañiá weñ, a vé yaá sitám ná, Nzamá a ne bébélá. ³⁴Amú ná éñí Nzamá á ngá lóm aa kóbo é mam Nzamá, akála ná éñe fe aa vé Nsísim kaa miyeñ.

³⁵Éséa aa dzij Mwán, a kee yaá fe ñí mam mése é mó meñ. ³⁶Éñí aa bwíni Mwán a belé éniŋ é ne mbéámbéá; ve éñí ñí áá bɔ́ Mwán mewók, áá ye yén eniŋ, fáve ná méyéá Nzamá má tɔ̄bɔ́ ébe éñe.

Yesus bá miningá ye á Samaria

4 ¹Édɔ́ ná, éyoŋ Ntí a yem yaá ná befariseo bé ngá wók bot bée dzó ná, “Yesus aa wún ya fe ná aa du abwiññ beyága álot Juan.” ²(Afáŋbɔ́ ná se Yesus émyen éñe a ngá du bot, fáve békága beñ). ³Éde a ngá kólo á Judea, á bera ke á Galilea. ⁴Dá é ngá yian fe ya ñí ná á lot á Samaria. ⁵Ya dzam te é ngá sian ya dɔ́ é kísoan ye á Samaria é mbé eyola ná Sikár, bebeñ áfóo sí Jakob a ngá vé é mwán weñ José. ⁶Ó véa éñe étam Jakob é mbé. Éde Yesus ñí a tɔ́ mó mvwaránn amú nkíkgán okajŋ, dzam te édɔ́ a ngá tɔ̄bɔ́ ósí étam á mféŋŋ. A mbé ané amyeré.

⁷Véa, miningá ye á Samaria a ngá nzu láp mendzímm, ané Yesus a ngá dzó ñí ná, “Vá ma ná me ñú.” ⁸Ákoan békága beñ bá bé ke yaá á kísoan ná bá ke kus bidzí.

⁹Édɔ́ miningá ye a Samaria a ngá yalan ya ñí ná, “É ne bɔ́ á yá ná wa dzó ma ná me vé wa ná o ñú, o tɔ́ mwann Judío, ma me ne miningá ye á Samaria?” (Amú ná Bejudío báá sajan mam bábe Besamaritano).

¹⁰Ané Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Ngé o yem é dás Nzamá ya fe nzá aa dzó wa ná, ‘Vá ma ná me ñú, ngé wa o dzaa yaá ñí, ngé ñí a vé yaá fe wa betétéá méndzímm.’

¹¹Éde miningá te a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, wéé belé nloŋŋ enzij, etam dá é ne fe edwá. Éñe vóm mbé o belé betétéá méndzímm? ¹²Ye ná o ne

mora mot álot tará Jakob, éñí a ngá vé bía étam dzí, édɔ émyen, ya bwán, ya fe býémm byeñ bé ngá ñú?”

¹³ Ané Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Éñí áse aa ñú mendzímm má, aa ye bera wók evéé. ¹⁴ Ve éñí áse ñí aa ye ñú méndzímm ma ye ñí vé, áá ye bera wók evéé tám enziŋ; fáve ná méndzímm ma ye ñí vé, má ye ñí súgan áfóm méndzímm dá dzólo á mfá éniŋ é ne mbéambéá.”

¹⁵ Éde miningá te a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, vá ma mendzímm méte, á mfá ye ná me bó kaa ábera wók evéé, ngé ki ánzu ó vá ná ma nzu láp mendzímm.”

¹⁶ Ané Yesus a ngá dzó ñí ná, “Kén lwée ñu nnóm, o só fe ó vá.”

¹⁷ Éde miningá te a ngá yalan ya ñí ná, “Méé belé nnóm.”

Ané Yesus a ngá dzó ñí ná, “O yem yaá kóbo ná, ‘Méé belé nnóm,’ ¹⁸ amú ná o belé yaá beyóm bé tán, ve éndagá éñí o belé ñí a sés ki ñu nnóm, é dzam o kóbo dí é ne bébélá.”

¹⁹ Véa miningá te a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, me téa ná o ne nkúlu medzó.

²⁰ Éñe bétará bé ngá kaŋ nkoó wí, ve mína mína dzó ná Yerusalen, ó wéñ éñe a ne é vóm bá yian kaŋ.”

²¹ Éde Yesus a ngá dzó ñí ná:

Á miningá, belégé mbwínann ébe ma, ná tám dá nzu eyɔŋ mínaá ye kaŋ Tará á nkoó wí ngé ki á Yerusalen. ²² Mína kaŋ éñí míní ne kaa áyem; ve bía bía kaŋ éñí bía yem, amú ná akoroga dá só ébe Bejudio. ²³ Ve tám dá nzu, é ntɔ́ fe éndagá, éyɔŋ beňá bekaj bá ye kaŋ Tará á nsísim ya bébélá; amú ná, amvála bot te édɔ Tará aa dzéj ná bé kaŋ ñí. ²⁴ Nzamá a ne Nsísim; édɔ ná, é bot bé kaŋ ñí bá yian ñí kaŋ á nsísim ya á bébélá été.

²⁵ Véa miningá te a ngá dzó ñí ná, “Ma yem ná Mesías aa nzu, éñí bá lwée ná Kristo, éde eyɔŋ aa ye só, aa ye bía kat mam mése.”

²⁶ Ané Yesus aa dzó ñí ná, “Ma ñí, éñí aa kóbo ya wa.”

²⁷ Tám te édɔ býága beň bá ngá sian, bá ɳga yágán fe ná aa kóbo bá miningá te; afáŋbó néa, ve mbóó enziŋ eé ndzí ñí síli ná, “Dzé wa dzéj?” Ngé ki ná, “Amú dzé ki wa kóbo mína ñí?”

²⁸ Édɔ ná miningá te a ngá lík é nlonjŋ weň, a kéñ á kísoan, á ɳga dzó bot ná, ²⁹ “Nzaán áyén mot enziŋ ye a mana yaá ma kóbo é mam mése me bá yaá. Ye ná se éñe a ne Kristo?” ³⁰ Ané bá ngá kólo á kísoan bá ke ébe éñe.

³¹ Tám te, býága beň bá báé dzaa ñí ná, “Á Rabí, dzá!”

³² Ve ñí a ngá dzó bó ná, “Me belé bídzí ma dzí, ébí míní ne kaa áyem.”

³³ Dzam te édɔ býága bá ngá kóbo bábyen ya bábyen ná, “Ye mot enziŋ á só ñí vé é dzóm aa dzí?”

³⁴ Éde Yesus a ngá dzó bó ná:

Bídzí byam bí ná me bá nkómánn éñí a ngá lóm ma, ya fe ná me dzálá éséññ deñ. ³⁵ Nde mína dzó ná, ‘A ngén aa dzéj ngwan é

nii, nia véa, é tám bá ñoŋj bidzí é kwíñ? Ve dággán ma ma dzó mína ná, béregán é míis menan ó yóp ná míni yén ané bidzí bí ntɔ́ bitótólo méfúp á mfá ye ná bé ñoŋj byɔ̄?

³⁶ É mot aa yoo bidzí aa ñoŋj é máán meñ, ákóán fe bibumá á mfá éníj é ne mbéámbéá, ná é mot aa beñ á sán bá é mot aa yoo nsámá mbɔ́ó. ³⁷ Amú amvála te édɔ̄ éffíá dí é ne békélá ná, ‘Ngúrá mot éwɔ̄ wá beñ, éñí mbɔ́ó ñí aa yoo.’ ³⁸ Ma me lóm yaá mína ná míni ke yoo édí mínií ndzí bɔ̄ eséññ; bot befé ébó bé ngá bɔ̄ eséññ, ve mína, míni ñíí yaá éséññ deba été.

³⁹ Éde ébe kísoan te, abwiññ bot ye á Samaria é ngá bwíni ñí ákála éffíá miningá te, ébe é ngañiá a ngá vé ná, “Mot te á mana ma kóbo é mam mése me bɔ̄ yaá.” ⁴⁰ Édɔ̄ ná niané bwann Besamaritano bé ngá ke koan ya ñí, bé ñga dzaa ñí ná á lígi bábe bó. Éde a ngá lígi ó véa táŋ mélú mé beáñ. ⁴¹ Ané abwiññ bot afé é ngá bwíni ákála éffíá deñ. ⁴² Éde bé ngá dzó miningá ná, “Biá bwíni fe éndagá amú é dzam o mvá bía kat; bía bébyen bí wók yaá, bí yem yaá fe ya békélá ná, é mot ñí éñe a ne Nkoro bot býe é sí ñí [Kristo].”

Jesus aa séñ é mwán mbɔ̄ biséññ ye á ngómán

⁴³ Niané melú mé beáñ mé ngá lot, éde a ngá kólo ó véa ná aa ke á Galilea. ⁴⁴ Jesus émyen a ngá vé ngañiá ná nkúlu medzó enziŋ báá vé ñí ngajŋj é dzeá deñ émyen. ⁴⁵ Édɔ̄ ná, éyɔ̄j a ngá sian a Galilea, bot býe á Galilea bé ngá ñoŋj ñí, akála ná baá yén é mam mése a ngá bó á Yerusalen ó fét; amú bá baá ke fe ó fét te.

⁴⁶ Véa éñe a ngá bera nzu á Kaná ye á Galilea, é vóm a ngá vejan mendzímm vino. Éde mbɔ̄ biséññ enziŋ ye á ngómán a mbé ó véa a belé mwán nkúkwann á Kapernaúm. ⁴⁷ Niané mot te, a ngá wók ná Jesus a ntɔ́ á Galilea eé só á Judea. Ané a ngá ke koan ya ñí eé dzaa ñí ná á sigi á mfá aa ke séñ é mwán weñ, ákoan ná a nkún wú.

⁴⁸ Éde Jesus a ngá dzó ñí ná, “Ngé mínná yén mendem ya biyágán bí mam, mínná ye bwíni.”

⁴⁹ Ané mot te a ngá dzaa ñí ná, “Á Ntí siggé ntéññ mwán ãá bé ma wú.”

⁵⁰ Véa éñe Jesus a ngá dzó ñí ná, “Kéŋ, mwán a ne wa ntétéá.” Ané mot te a ngá bwíni éffíá Jesus a ngá kóbo ñí, éde a ngá ke.

⁵¹ Éde é tám a ngá sigi, ané áloá deñ é ngá ke toban ya ñí, béé dzó ñí ná, “Mwán a ne wa ntétéá.” ⁵² Dzam te édɔ̄ a ngá síli bó ná, “Nzá áwola a ngá tára ná aa bɔ̄ óngongó?” Ané bé ngá yalan ya ñí ná, “Ooŋgɔ̄gɔ̄, áwola avóó ye ngogáse éñe avép é ngá kígi ñí ó ñúú.”

⁵³ Éde ésséá a ngá yem ná áwola te ébyen édɔ̄ Jesus a ngá dzó ñí ná, “Mwán a ne wa ntétéá.” Véa mot te ya é ndá bot deñ ásé bé ngá bwíni.

⁵⁴ Édí te édɔ̄ é ne é ndem beáñ Jesus a ngá bɔ̄, éyɔ̄j a ngá sian á Galilea, eé só á Judea.

Yesus aa séñ nkúkwann fám

5 ¹Niané mam méte mé ngá lot, fét bejudio enzij e mbé, ané Yesus a ngá bét á Yerusalen. ²Á Yerusalen ó véa, etemja méndzímm é mbé édí mitómá, bé ngá lwée dō á nkóbo Ebreo ná Betesda, e belé fe misej mí tán mí tóó ya midzií.

³Abwiññ bot é mbé é bóst mevóm méte; mikúkwann, ya midzíndzímm, ya mibóbók, ya fe ébá mesúk mé ñíú mé mbé mikát, [béé yana ná mendzímm mé fógan, ⁴amú ná ángel enzij a ngá bō eé sigi metám mé enzij etemja te, ná aa fógo mendzímm. Éde, é mot ósúá a ngá tára bō eé sigi etemja niané mendzímm má fógan, a ngá bō eé tóbo mvwaá ébe ámvála okwann óse a mbé a belé].

⁵Mot enzij a mbé ó véa, ákoan ná a tóbo yaá nkúkwann táj mibú mevóm mé léa ya mibú mmom. ⁶Éyøj Yesus a yén yaá ñí a bóst ó véa, eé yem fe ná a tóbo yaá ó véa abwiññ tám, éde a ngá dzó ñí ná, “Ye wa kómo tóbo mvwaá?”

⁷Ané nkúkwann te ó ngá yalan ya ñí ná, “Á Ntí, mëé belé é mot a ke ya ma etemja éyøj mendzímm má fógan. Niané ma ke sian, ma koan ná mot mfé a sigi yaá ma ósú.”

⁸Éde Yesus a ngá dzó ñí ná, “Tébegé, twáagé é mwann ençoj we, o wulu fe.”

⁹Etéññ te ébyen mot te a ngá tóbo mvwaá, ané a ngá twáa é mwann ençoj weñ, á ñga wulu. Á mbé fe é mos Sátará.

¹⁰Ya dzam te édō betébosú béye bejudio bé ngá dzó é mot a ngá tóbo mvwaá ná, “É mos wí ó ne mos Sátará, atsiññ dää yébe wa ná o baga é mwann ençoj we.”

¹¹Ve mot te ñí a ngá yalan ya bō ná, “É mot a mvá ma séñ éñe á dzó ma ná, ‘Twáagé é mwann ençoj we, o wulu.’”

¹²Ané bé ngá síli ñí ná, “Nzá a ne é mot a mvá wa dzó ná, ‘Twáagé, o wulu fe?’” ¹³Ve, é mot a ngá séñban, ñí éé ngá yem nzá a mbé étet, amú ná Yesus aá mana dzámán á nkuna bot ó mbé ó véa étet.

¹⁴Niané mam méte mé ngá lot, véa éñe Yesus a ngá koan ya ñí á templo, ané a ngá dzó ñí ná, “Béj yén ná o ntóó mvwaá; o tása bera bō nsémm, a nza bō ná é dzam dá dañ ya abé é lot ya wa.” ¹⁵Ané mot te a ngá ke dzó betébosú béye bejudio ná, Yesus éñe a ne é mot a ngá tóó ñí mvwaá. ¹⁶Ya dzam te édō betébosú béye bejudio bé ngá dzéj Yesus ásí, [bé ñga kómo ñí áywíñ], akála ná a ngá bō mam méte é mos Sátará.

¹⁷Ve Yesus a ngá dzó bō ná, “Ya anzukwíñ áwola dí, Tará a ngén aa bō eséññ, ma ma bō fe eséññ.” ¹⁸Akála te édō, betébosú béye bejudio bé ngá bíra dzéj ná bé ywíñ ñí, amú ná se fáve ná a ngá tsam é mos Sátará, ve ya fe ná a ngá dzó ná Nzamá éñe a ne Éséá weñ émyen, ná a ne ntéññ mbóó bá Nzamá.

É Mwán Mot a belé nguu á mfá ákík misaŋ

19 Éde Jesus a ngá yalan ya bó ná:

Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, Mwán a sés bō dzam enziŋ ébe émyen, fáve édī aa yén Éséá eé bō. Amú ná é dzam áse Éséá a bō, édō fe Mwán ñí aa bō amvála avóó ya avóó. **20** Amú ná Éséá aa dzinj Mwán, éde fe aa lére ñí é dzam áse Émyen aa bō; aa ye fe ñí lére míbɔann myá daŋ ya minén álot émí, á mfá ye ná míni yágán. **21** Akála te édō, amvála Éséá aa wómo miwúán, eé vé myɔ eniŋ, amvála te fe Mwán ñí aa vé é bot aa kómo eniŋ.

22 Amú ná Éséá ñí áá kík fe mot enziŋ nsaŋ, fáve ná nkíkgán misaŋ óse, a kee yaá wɔ Mwán, **23** á mfá ye ná mot áse a vé Mwán nganŋj, amvála aa vé fe Éséá nganŋj. É mot a ne kaa ávé Mwán nganŋj, áá vé ki Éséá nganŋj, éñí a ngá lóm ñí. **24** Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, é mot aa béá éfiá dam, eé bwíni fe éñí a ngá lóm má, mot te a belé eniŋ é ne mbéámbéá. Éñí te áá ye ñɔŋj nkíkgán misaŋ, fáve ná a kólo yaá áwú été, ve a ñíi yaá éniŋ été.

25 Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, tám dá nzu, é ntɔ́ fe, éyɔŋj miwúán myá ye wók é kíŋj é Mwán Nzamá, véa ébá bá wók dɔ, bá ye tɔbō ya eniŋ. **26** Amú ná, amvála Éséá émyen a belé eniŋ, néa fe a vé yaá Mwán ná émyen a belé eniŋ ébe émyen. **27** Éde a ngá vé ñí nguu edzwée á mfá nkíkgán misaŋ, amú ná éñe a ne é Mwán Mot.

28 Míní ták yágán dzam te, amú ná tám dá nzu, éñí é bot bése bē ne mésɔŋj ó sí, bá ye wók é kíŋj deñ, **29** véa ébá bé ngá bō édī é ne mvéáñ bá ye kwíñ átán á mfá nwómán miwúán ye éniŋ. Ve ébá bá bé ngá bō mbéa bá mam, bá ye wómo á mfá nkíkgán misaŋ.

30 Éde mámyen me sés bō dzam enziŋ; amvála ma wók, néa éñe ma kík nsaŋ. Nkíkgán misaŋ wɔm, wá ó ne fe nzosoó, amú ná mǎá dzéŋ nkómánn wɔm, fáve nkómánn éñí a ngá lóm ma.

Bébélá ngañiá á mfá Yesus

31 Ngé ma vé ngañiá á mfá wɔm mámyen, é ngañiá wɔm a sés bébélá.

32 Ve mot mfé éñe aa vé ngañiá á mfá wɔm, ma ma yem fe ná é ngañiá aa vé á mfá wɔm a ne bébélá. **33** Mína lá lóm bot ébe Juan, ñí a vé yaá fe ngañiá á mfá bébélá. **34** Ve ma mǎá ñɔŋj é ngañiá mwann mot; fáve ná ma kɔbɔ mam méte á mfá ye ná míni tɔbō nkoránn. **35** Éñe a mbé é láma a ngá yóŋj ya áfeañ, mína míni tóp fe ná mína sán ya éyéá deñ oyomm tám enziŋ.

36 Ve me belé é ngañiá aa lot éñí Juan, akála ná míbɔann Tará a ngá vé ma ná me dzálá myɔ, mibɔann míte émyɔ fe myá vé ma ngañiá ná Tará aá lóm ma.

37 É Tará a ngá lóm ma, ñí a vé yaá fe ngañiá á mfá wɔm. Mína mínaá bá wók é kíŋj deñ tám enziŋ, mínaá bá ki ñí yén amvála a

ne. 38 Míníí belé éfiá déñ, dá dää́ tóbo ki ébe mína, amú ná éníi a ngálom, éníi te éñe mínaá bwíni.

³⁹Mína fas Mitsili amú mína tém ná éñe míní belé énijé ne mbéámbéá été; émyo fe myá myá vé ngañiá á mfá wóm; ⁴⁰éde mína mínaá kómo nzu ébe ma, ná míní belé eninj.

⁴¹ Máká nñoj dómá ébe bot; ⁴² ve me yem yaá mína, ná édzinj N zamá mínií belé dɔ ébe mína. ⁴³ Me só yaá ébe éyola Tará, mína kaa ma áññoj; ve ngé mot enzij mfé aa só ébe éyola deñ émyen, éní te éñe mína ye nñoj. ⁴⁴ Éñe mína ye bwíni á yá, mínií nñoj dómá bevóó ya ébá bevóó, mína kaa ádzéén é dómá dá só ébe é Nzamá etámm a ne mbóó ya mbóó?

⁴⁵ Mína táká téma ná ma ma ye mína sómán ébe ású Tará; mot mbóó a ne ná éñe aa sómán mína, é Moisés míni mana yaá tɔbɔ ya ní mebúnn. ⁴⁶ Amú ná, ngé á bɔ ná mínaá bwíni Moisés, ngé mína bwíni fe ma; amú ná éñi te éñe aá tsili á mfá wɔm. ⁴⁷ Ve, ngé mínaá bwíni mítsili myeñ; éñe míni ne bwíni bíffá byam á yá?

Yesus aa vé bot binzuk bí tán bidzí

6 ¹Niané mam te mé ngá lot, ané Yesus a ngá ke á máj méye Galilea áyát, émá Tiberias. ²Éde bora nkuna bot ó ngá bee ñí, amú ná bé ngá yén mén dem a ngá bo ébe mikúkwann. ³Ané Yesus a ngá bét á nkoó ó yóp a kéñ tɔbɔ ósí ó véa bábe býága beñ, ⁴ákoan ná Paskua, é fét bejudio é ntɔ́ bebeñ.

⁵ Niané Yesus a ngá bére míis a yén ná bora nkuna bot wá nzu ébe éñe, éde a ngá dzó Felipe ná, “Vóm mbé bí ne kus mifémm, á mfá ye ná ngé é bot bá bé ne dzí?” ⁶ Ve Yesus níi a ngá dzó dɔ, eé kyak níi, amú ná a ngá yem é dzam a mbé ná a nkún nzu bɔ.

⁷Ané Felipe a ngá yalan ya ní ná, “Mifémm táŋ bedenario mitet mí beán myá myáá ye ki yian ná kada mot a ne ñɔŋ̊ avítsaŋ.”

⁸Éde Nyága mbóó ye béyága beñ, Andrés, Simón Pedro mwanñaŋ, a ngá dzó Yesus ná, ⁹"Omómóŋj ó ne vá, ó belé mifémm mí sebada mí tán ya kwaás é beáñ; ve dá é ne ki dzé ábímm bot dí?"

10 Ané Yesus a ngá dzó ná, “Bögán bot ná bé tɔbɔ ósí,” obut wá ó mbé fe abwiññ ó véa. Éde befám bebeñ ané binzuk bí tán, bé ngá mana tɔbɔ ósí. 11 Véa éñe Yesus a ngá twáa mifémm, éde niané a ngá mana vé akíba, á ñga kap myɔ é bot bé mbé bé tɔj ósí. Néa fe a ngá bɔ ya kwaás ébe ábímm bé ngá kómo.

¹²Niané bé ngá dzéñ, éde a ngá dzó békága beñ ná, “Keján mína twáa bífús bí mvá buk, á mfá ye ná dzóm enzijé é nza wú ntuk.” ¹³Ané bé ngá mana byo kóán ébe misémm mí sebada mí tán bot bé ngá dzí, bé dzálá awóm mikpéñ ya mikpéñ mí beáñ ya mebukga.

¹⁴ Niané bot bé ngá yén é ndem a ngá bɔ̄ban, bé nga dzó ná, “Bébélá é mot ní éñe a ne nkúlu medzó a mbé ná aa nzu énin dzí.” ¹⁵ Édɔ ná, Yesus

eé yem ná bé nkún ñí nzu ñɔŋ ya nguu ná bá téle ñí kéza, ané a ngá bera búlán á nkoó émyen etámm.

Yesus aa wulu méndzímm áyóp

¹⁶ Niané ñgɔgɔ́ e ngá kwíñ, ané býága beñ bé ngá sigi ó máj. ¹⁷ Éde bé ngá mana dañ á byéa été, bé ñga kígán máj á mfá á Kapernaúm. Ákoan ná dzíbi é ntó, véa Yesus ñí ãá bé ki nzu koan ya bó, ¹⁸ dá é tó ná máj má mé ngá tára fe ná má ñan ákála bora evúj.

¹⁹ Niané a ngá bō ná bé dúk yaá táj ané mekwá mé tán ngé ki mé saman, ané bé ngá yén Yesus eé wulu á máj áyóp eé nzu bebeñ é vóm byéa ó mbé, eyɔŋ te bá bé ñga kɔ wɔŋj. ²⁰ Ve ñí a ngá dzó bó ná, “A ne ma; míni taaa kɔ wɔŋj.” ²¹ Véa bá bé ñga kómo ñí ñɔŋ á byéa, etéñ te ébyen éñe byéa ó ngá ke sian ó sí é vóm bé ngá ke.

Yesus émyen éñe a ne mfémm ye éniŋ

²² É mos ó ngá belan véa, nkuna bot ó mbé ó téle á máj áyát, ané ó ngá yén ná byéa ofé wéé mbé ó véa, fáve ovɔ́j, ya fe ná Yesus eé ndzí dañ á byéa été bábe beyága beñ, ve fáve ná býága beñ bé ngá ke etámm. ²³ Dá é tó fe ná mébyéa mefé mé mbé ó véa ná me ngá só á Tiberias, bebeñ é vóm bé ngá dzí misémm Ntí a ngá mana vé akíba ya myɔ. ²⁴ Éyɔŋ nkuna bot te ó yén yaá ná Yesus a sés fe ó véa ngé ki býága beñ, ané bé ngá dañ mébyéa été, bé kẽn á Kapernaúm bée ke bá dzéj Yesus. ²⁵ Éde niané bé ngá koan ya ñí á máj áyát, ané bé ngá síli ñí ná, “Á Rabí, o só ó vá odén?”

²⁶ Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná, “Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, mína dzéj ma, se amú ná mínaá yén mendem, ve fáve amú ye ná mínaá dzí mifémm míni dzéñ fe. ²⁷ Bögán eséñ te akála bídzí býe byá wú ntuk, ve fáve ákála bídzí byá tɔbɔ akekwiñ éniŋ é ne mbéámbéá, ébí é Mwán Mot aa ye mína vé, amú ná éñe Tará Nzamá a bem yaá é sitám dzeñ.”

²⁸ Ané bá bé ngá síli ñí ná, “Bía yian bō dzé á mfá ye ná bí bō bíséñ Nzamá?”

²⁹ Éde Yesus a ngá yalan ya bó ná, “Éséñ Nzamá édɔ dí, ná míni bwíni éñí émyen á lóm yaá.”

³⁰ Véa éñe, bé ngá síli ñí ná, “Nzá ndem wa lére á mfá ye ná ngé bí ne yén, ya fe ná ngé bí ne wa bwíni? Nzá dzam fá wa bō? ³¹ Betará bé ngá dzí manná éyáñj été, ámvála é ne ntsilann ná, ‘A ngá vé bó ná bé dzí mfémm ye á dzóp.’”

³² Dzam te édɔ Yesus ñí á ngá dzó bó ná, “Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, se Moisés éñe aá vé mína mfémm ye á dzóp, ve Tará, éñe aa vé mína ñá mfañ mfémm ye á dzóp. ³³ Amú ná, mfémm Nzamá éwɔ ó ne éñí a ngá sigi á dzóp été ná aa vé bot býe é sí ñí eniŋ.”

³⁴ Éde bé ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, vá bía mfémm te eyɔŋ ése.”

35 Ané Yesus a ngá dzó bó ná,

Ma me ne mfémm ye éniŋ, éñí a nzu ébe ma ãá ye wók nzeñ eyɔŋ enziŋ. Éñí ní aa bwíni fe ma, ní ãá ye ki bera wók evéé eyɔŋ enziŋ. ³⁶ Ve ma me mvá mína dzó ná míni yén yaá ma, véa mína kaa ábwíni. ³⁷ Éñí áse Tará aa vé ma, aa ye nzu ébe ma; éñí ní aa nzu fe ébe ma, ma mää ye ki tsílán ya ní amvála enziŋ.

³⁸Dá é tó ná ma me sigi yaá á dzóp, se á mfá ye ná me bo nkómánn wɔm, ve fáve nkómánn Éñí a ngá lóm ma. ³⁹Édó ná nkómánn Éñí a ngá lóm ma éwɔ wí ná, me táa dzímle mbóó enziŋ ye ébá bésesé a vé yaá ma, ve fáve ná ma ye ñí wómo é mos wá súgan. ⁴⁰Amú ná nkómánn Tará éwɔ wí ná, é mot ásé aa yén Mwán, a bwíni fe ñí, a ne belé eniŋ é ne mbéambéá, mámyen ma ma ye fe ñí wómo é mos wá súgan.

⁴¹Dzam te édō bejudio bé ngá tára ná bá kóbō ya ñí miswa, amú aá dzóná, “Ma me ne mfémm ó ngá sigi á dzóp.” ⁴²Ané bé ngá síli bevójó ya ébá bevójó ná, “Ye ná se Yesus, é mwán José éñe ñí, éní bía yem fe ésséá bá ñiá? A ne dzó áwola dí á yá ná, ‘Me sigi yaá á dzóp?’ ”

43 Éde Yesus a ngá yalan ya bó ná,

Míní tása kóbo miswa bevvó ya ébá bevvó.⁴⁴ Mot enziŋ a sés nzu ébe ma, ngé se é Tará a ngá lóm ma, éne aa dulu ní, ma me wómo fe ní é mos wá súgan.⁴⁵ É ne ntsilann mébá bekúlu medzó ná, “Bésesé bá ye nñor ayágale ébe Nzamá.” Ya fe ná éní áse a wók yaá, a nñor yaá fe avágale aa nzu ébe ma.

⁴⁶Se ná mot enzij a yén yaá Éséá; fáve éñe a ne éní Nzamá, éní te éñe a yén yaá Éséá. ⁴⁷Bébélá ya békélá ma dzó mína ná, éní aa bwíni, a belé éníj é ne mbéámbéá.

⁴⁸ Ma me ne mfémm ye éniŋ! ⁴⁹ Beésúá bé ngá dzí manná éyáŋj été, véa bé wú fe. ⁵⁰ Mfém̄m̄ wí éwɔ́ wá sigi á dzóp été, ná éní áse aa dzí wó á bɔ́ kaa áwú. ⁵¹ Ma me ne ntéteá mfémm, éwí ó sigi yaá á dzóp été. Ngé mot enziŋ aa dzí mfémm te aa ye niŋ kómm áse; mfémm ma ye vé á mfá ávé bot béye é sí ní eniŋ, ó ne é nūu dam.

⁵² Éde bejudio bé ngá bō mikéá bébyen ya bébyen, bée dzó ná, “Éní a ne bía vé é ñúu deñ ná bí dzí dō á vát?”

53 Ané Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná,

Bébélá ya Bébélá ma dzó mína ná, ngé mínaá dzí é níú é Mwán Mot, ya fe áñú mékií meñ, mínií belé eniј ébe mína békbyen.⁵⁴ Éní aa dzí é níú dam ya fe áñú mékií mam, a belé eniј é ne mbéámbéa, ma ma ye fe ní wómo é mos wá súgan.⁵⁵ Amú ná é níú dam é ne ná mfaj bidzí, mékií mam fe má mé ne ná mfaj meñú.⁵⁶ Éní aa dzí é níú dam ya fe áñú mékií mam, aa lajan a tçó ébe ma, ma fe ntéññ mbéjé ébe éñe.

⁵⁷Ámvála é Tará a ne ntétéá a ngá lóm ma, ma ma niŋ fe ákála Tará, éní ñí aa dzí fe ébe ma, éní te ñí aa ye fe niŋ ákála ma.
⁵⁸Mfémm wí éwo ó sigi yaá á dzóp été; se ané éwí beésúá bé ngá dzí, véa bé wéñ; ve éní ñí aa dzí mfémm wí aa ye niŋ kómm áse.
⁵⁹Yesus a ngá dzó mam méte á sinagoga enziŋ été, eé vé ayágale á Kapernaúm.

Mfúfúp Nsísim éñe aa vé eniŋ

⁶⁰Dzam te édɔ, abwiññ beyága béye áabeñ, bée wók dɔ, ané bé ngá dzó ná, “Áyágale dí é ne ayéñ; nzá a ne dɔ yébe?”

⁶¹Ve Yesus, ñí eé yem á nlém weñ été ná beyága beñ bá ke bá kóbo dɔ biswaáswaá á mfá dzam te, éde á ngá dzó bó ná, “Ye dzam te dá bɔ ná míni kop obaá? ⁶²Éde á yá, ngé é bɔ ná mína yén é Mwán Mot eé bét é vóm a ngá tárā tɔbɔ? ⁶³Nsísim éñe aa vé eniŋ; ñúu é mot dääá vé abúánn enziŋ; bífiá me kóbo yaá mína bí ne nsísim, bí ne fe eniŋ. ⁶⁴Ve, bot benzij beyé ébe mína bääá bwíni.” Amú ná Yesus a ngá bem tárā yem benzá beyé ébe bó bá mbé kaa ábwíni, ya fe éní a mbé ná aa ye ñí kuan.

⁶⁵Éde a ngá dzó ná, “Akála te édɔ, me dzó yaá mína ná, mot enziŋ a sés nzu ébe ma ngé bääá bá ñí dɔ vé ébe Tará ná a bɔ dɔ.”

⁶⁶Atéé ye eyoŋ te, abwiññ beyága béye áabeñ bá bee ñí, ébó kaa fe áwulu bábe bó nsámá. ⁶⁷Éde Yesus a ngá síli beyága awóm ya beyága bá beáñ ná, “Ye mína mína kómo fe ke?” ⁶⁸Ané Simón Pedro a ngá yalan ya ñí ná, “Á Ntí, bía ye ke ébe nzá. Wa o belé bífiá bíye éniŋ é ne mbéámbéa; ⁶⁹bía bí bwíni yaá, bí yem yaá fe ná wa o ne Mfúfúp Mot Nzamá [Kristo, é mwán é Nzamá á ne ntétéá].”

⁷⁰Éde Yesus a ngá yalan ya bó ná, “Nde se ma maá tóp mína awóm ya bá beáñ? Ve mot mbóó ye ébe mína a ne déble.” ⁷¹A ngá dzó ya Judas Iskariote, é mwán Simón; amú ná éní te éñe a mbé mot mbóó ye awóm ya bá beáñ ná a nkún ñí nzu kuan.

Yesus bɔbéñaj bá lére éndendaŋ ná bääá bwíni ñí

7 ¹Véa, Yesus a ngá ke aa wulu á Galilea, éñe kaa fe ákómo áke á Judea amú ná betébosú beyé bejudio bá ngá dzéj ná bá ywíñ ñí. ²Ákoan fét bejudio é ntɔó bebeñ, éní bitɔbɔga. ³Éde, bɔbéñaj bá ngá dzó ñí ná, “Kólogo ó vá, o ke á Judea á mfá ye ná beyága bwe bá bá yén fe míbɔann wa bɔ; ⁴amú ná mot enziŋ áá bɔ dzam ásweññ éyoŋ aa kómo ná bá yem ñí á bot été. Ngé wa bɔ é mam má, kéj álére wámyen á bot bá yén fe sí ñí été.” ⁵(Amú ná atwaa bɔbéñaj bá bá yén fe sí ñí.)

⁶Ané Yesus á ngá dzó bó ná, “É tám dam dääá bá kwíñ, ve é tám denan édɔ é ne eyoŋ ése. ⁷Bot bá yén fe sí ñí bá víni, ve bá víni ma, akála ná ma vé é ngañiá á mfá weba ná míbɔann myeba mí ne abé. ⁸Bétgán ó fét; ma mäá ke ó fét te, amú ná é tám dam dääá bá dzálában.” ⁹Niané a ngá mana dzó dzam te, a ngá lígi á Galilea.

Yesus aa ke ó fét bitboga

10 Ve niané bɔbénaj bé ngá bét ó fét, éde ñí a ngá ke fe; afáñbɔ se éyéá été, ve fáve ané ásweññ.

11 Dzam te édɔ betébosú béye bejudio bé ngá dzéj ñí ya dɔ ó fét, bée dzó ná, “Mot te a ne ó vē?” **12** Abwiññ miswa é ngá bɔban á bot été; mingúrá mí bot mií dzó ná, “A ne mbamba mot,” ébá bevóó bá ná, “Kaa, fáve ná aa duk bot.” **13** Afáñbɔ néa, mot enziŋ ée ngá kɔbɔ á mfá weñ á bot été, amú ná bē ngá kɔ betébosú béye bejudio wɔnɔj.

14 Ve, énzénzaj fét ébyen, éñe Yesus a ngá bét a kẽn ñíi á templo á n̄ga yágale bot. **15** Ya dzam te édɔ betébosú béye bejudio bē ngá ku ya dɔ mevoó, bée dzó ná, “É mot ñí a ne belé nyemann á yá, éñe kaa áñɔŋ méyágälé?”

16 Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná,

Ayágälé dam é sés áandam, é ne édí éñí a ngá lóm ma. **17** Ngé mot enziŋ aa kómo bɔ nkómánn Nzamá, aa ye yem ngé ayágälé dam dá só ébe Nzamá, ngé ki ná ma kɔbɔ ya é nguu dzam mámyen. **18** Éñí aa kɔbɔ á mfá weñ émyen, aa dzéj é dúmá deñ émyen; ve éñe ñí a dzéj e dúmá éñí a ngá lóm ñí, mot te éñe a ne békélá mot, ekúkwát dá é sés ki ébe éñe. **19** Nde se Moisés éñe aá vé mína nkɔ́ métsinjj? Afáñbɔ ná mot enziŋ ye ébe mína ñí ɔá dzálá wɔ! Ve, akála dzé mína dzéj ná míni ywíñ ma?

20 Ané nkuna bot ó ngá yalan ná, “O belé mbéa nsísim. Nzá aa dzéj ná aa ywíñ wa?”

21 Éde Yesus a ngá yalan ya bó ná,

Mbɔann dzam avóó me bɔ, édɔ mína bésesé mína míni mana yaá ku mevoó. **22** Ya dzam te édɔ Moisés a ngá vé mína nkíkgán mekeé (se ná ó mbé éwí Moisés, ve fáve ná, ó mbé éwí bimvámvaam byeñ); édɔ ná é mos Sátará wá mína kík fe fám akeé. **23** Ngé fám da ñɔŋ nkíkgán akeé é mos Sátará á mfá ye ná bé bɔ kaa tsam nkɔ́ métsinjj Moisés, akála dzé mína wók abé ya ma, ngé ma me mana séñ mot é mos Sátará? **24** Kaa kíkgán nsaj ya édí bá yén, ve kíkgánán nsaj ó ne nzosoó.

25 Ané bot benziŋ béye á Yerusalen bē ngá dzó ná, “Nde se é mot bá kómo ywíñ éñe ñí? **26** Yénjánán, aa kɔbɔ á bot été, bá kaa ñí ádzó dzam enziŋ. Ye a ne bɔ tám enziŋ ná betébosú bē yem yaá békélá ná Kristo éñe ñí? **27** Ve bía, bía yem é vóm mot ñí aa só; ve éyɔŋ Kristo aa ye só, mot ɔá ye yem é vóm aa só.”

28 Éde Yesus eé yágale á templo été, a ngá yónán ya kíŋj yoaáp óyóp, eé dzó ná, “Mína yem ma, mína yem fe é vóm ma só; ma meé ndzí ki só ya é nguu dzam mámyen. Ve éñí a ngá lóm ma a ne békélá, éñí míni ne kaa yem. **29** Ma yem ñí, amú ná éñe maá só ébe éñe, ané fe éní á ngá lóm ma.”

³⁰ Ya dzam te édɔ, bé ngá dzéŋ ya dɔ ná bé biñ ñí; ve mot enziŋ eé ndzí ñí kee mó ó ñúu, amú ná ákoan é tám deñ dǎá bé kwíñ. ³¹ Ve, abwiññ bot býe á nkuna bot été é ngá bwíni ñí, bé ñga dzó ná, “Éyɔŋ Kristo aa ye sō, ye aa ye bera bɔ ménđem má lot émá é mot ñí a bɔ yaá?”

Benzima bá ke biñ Yesus

³² Niané befariseo bé ngá wók nkuna bot wá ke wá kɔbɔ mam méte á bíswaáswaá été á mfá weñ, éde betébosú befára ya befariseo bé ngá lóm mewasíli ná bé ke ñí biñ. ³³ Éde Yesus a ngá dzó bɔ ná, “Me ngén bíabe mína táj oyomm tám; nia véa me búlán ébe éní a ngá lóm ma. ³⁴ Mína ye ma dzéŋ, ve mínaá ye koan ya ma; míni sés ki kwíñ é vóm me tɔ́.”

³⁵ Ané betébosú býe bejudio bé ngá ke bá dzó býeben ya býeben ná, “Vóm mbé é mot ñí aa nkún ke, ya fe ná bí sés koan ya ñí? Ye ná a nkún nzu ke é sí begriego bé ne myeann, á mfá áyágale begriego? ³⁶ Édí a dzó yaá dí dá yíli á yá, ná, ‘Mína ye ma dzéŋ, mínaá ye koan ya ma; ya fe ná míni sés ki kwíñ é vóm me tɔ́?’”

³⁷ É mos ó ngá súgan, é bora mos onén ye ó fét, Yesus a téle tételé, éde a ngá béré kíŋŋj ó yóp, eé dzó ná, “Ngé mot enziŋ a belé evéé, á nzá ébe ma, á ñá fe. ³⁸ É mot aa bwíni ma, ané Ntsili wá dzó ‘Á nlém weñ été aswíñ mendzímm ye éniŋ dá ye fwígan.’” ³⁹ (Ve, a ngá dzó dzam te ébe á Nsísim ye ébá bé ngá bwíni ñí bék ná bék nkún ñɔŋ; ákoan Nsísim áá bék sian, ya ná Yesus ñí áá bék ki tɔbɔ á dúmá deñ été.) ⁴⁰ Éde, bot benzij býe á nkuna bot, niané bék ngá wók bíffá bíté, bék ñga dzó ná, “Bébélá ya bék bék ná éní éñe a ne nkúlu medzó.” ⁴¹ Ébá bevɔ́ bá ná, “É mot ñí a ne Kristo.” Ve, befé bá bék ngá dzó ná, “Ye é ne Kristo aa ye sō á Galilea? ⁴² Nde Ntsili wáa dzó ná Kristo aa ye sō é mvɔŋ bot David, á Belén, é dzeá David a mbé a tɔ́?” ⁴³ Ané nkánán ó ngá ñí á nkuna bot été ákála deñ. ⁴⁴ Éde bevɔ́ bék ngá kómø ñí biñ, ve mot enziŋ eé ndzí ñí kee mó ó ñúu.

Betébosú bá lére éndendaŋ ná bák bwíni Yesus

⁴⁵ Niané mewasíli mé ngá búlán ébe betébosú befára ya befariseo, éde bék ngá síli bó ná, “Amú dzé mínií ndzí sō ya ñí?”

⁴⁶ Ané mewasíli mé ngá yalan ná, “Mot enziŋ mfé áá bék tára kɔbɔ ané mot te.”

⁴⁷ Véa éñe befariseo bék ngá síli bó ná, “Ye mína bék duk yaá fe? ⁴⁸ Ye mot enziŋ ye betébosú, ngé ki mot enziŋ ye befariseo a bwíni yaá ñí? ⁴⁹ Ve nkuna bot wá ó ne kaa áyem nkóó métsiŋŋ wí, ó ne ya bibon.”

⁵⁰ Éde Nikodemo, a tɔ́ mot mbɔ́ ye ébe bó, éní a ngá tára ke ébe Yesus, a ngá síli bó ná, ⁵¹ “Ye nkóó métsiŋŋ wea wá kík mot nsaj ngé kaa ná bék tára ñí byéa, véa bék yem é dzam á bɔ?”

⁵² Ané bék ngá yalan ya ñí ná, “Ye wa o ne fe mot ye á Galilea? Fasge, o yén ná nkúlu medzó enziŋ áá bék sō á Galilea.”

53 Éde kada mot a ngá ke é ndá dzeñ.

Bá dzili miningá á medzíán été

8 1 Ve Yesus ní a ngá ke nkoó Áliba. 2 Niané kírí e ngá léne, éde a ngá bera só á templo, ané nnam ngúrá ó ngá ke ébe éñe; ní á ñga vé fe bó ayágale, a tóó ósí.

3 Ané beyágale métsijŋ ya befariseo bé ngá só ya miningá ná bá dzili ní á medzíán été, éde bé ngá nzu ní téle á bot été. 4 Ané bé ngá dzó ní ná, “Á Nyágale, é miningá ní bé dzili ní á medzíán mébyen été. 5 Éde á nkó métsijŋ été, Moisés aá mánan bía ná, ámvála biningá te bí lúm dō mekwá. Ve wa wa dzó á yá?”

6 Bá bé ngá dzó dzam te ná bá kyak ní, á mfá ye ná bá belé nzá ámvála bá ne ní sómán. Ve Yesus ní a ngá lúŋbe ósí, á ñga tsili ó sí ya onuú.

7 Éde akála ná bá ngá tsíni bée síli ní, ané a ngá tébe tételé a dzó bó ná, “Éní a ne kaa nsémm ébe mína, á bɔ́ge é mot ósúá aa wea ní akwá.”

8 Ané a ngá bera lúŋbe ósí, á ñga tsili ó sí. 9 Véa éñe ébó, niané bá ngá wók dō, bá ngá kólo mbóó ya mbóó, átée ye beñá bot, ané a ngá lígi etámm ya é miningá a mbé a téle énzénzaj.

10 Niané Yesus á ngá tébe tételé, éde a ngá dzó miningá ná, “Á miningá, bá ntáó vé? Ye ná mbóó enziŋ ãá vé wa meku?”

11 Ané a ngá yalan ná, “Á Ntí, kaa mbóó.”

Ané Yesus a ngá dzó ní ná, “Ma mää vé ki wa meku. Kéj, atéé ye áwola dí o tása bera bá nsémm.”

Yesus éñe a ne eyéá ye éniŋ

12 Ané Yesus a ngá bera kóbo ya bá eyoŋ efé, eé dzó ná, “Ma me ne éyéá bot báye é sí ní; éní aa bee ma, ãá ye wulu ó dzíbi ósí, fáve ná aa ye belé eyéá ye éniŋ.”

13 Éde véa befariseo bá ngá dzó ní ná, “Wa wa vé wámyen ngañiá; é ngañiá we a sés békélá.”

14 Ané Yesus ní a ngá yalan ya bá ná,

Atwaa ngé ma vé mámyen ngañiá, é ngañiá wɔ́m a ne békélá, amú ná ma yem é vóm maá só, ya é vóm ma ke; ve mína, mína yem é vóm maá só, ngé ki é vóm ma ke. 15 Mína mína kík nsaj amvála ané mot binam, ma mää kík mot enziŋ nsaj. 16 Ve ngé ma kík ki nsaj; nsaj wɔ́m ó ne békélá; amú me sés fáve mámyen etámm, ve ná ma ya é Tará a ngá lóm ma. 17 É ne ntsilann á nkó métsijŋ wenan été ná, é ngañiá bot bá beañ a ne békélá. 18 Ma me ne éní aa vé é ngañiá wɔ́m mámyen, é Tará aá lóm ma, ní aa vé fe é ngañiá wɔ́m.

19 Ané bá ngá síli ní ná, “Ésúá a ne ó vé?”

Éde Yesus a ngá yalan ná, “Míná yem ma, mína yem ki Tará. Ngé míni yem ma, ngé mína yem fe é Tará wɔ́m.”

20 A ngá kóbɔ mam méte éyɔŋ a ngá yágale bot á templo, é vóm bé ngá bɔ bée nii bivévé; mot enziŋ kaa ñí ábiñ, amú ná ákoan áwola deñ dăá bé kwíñ.

Yesus aa dzó ná aa ye ke

21 Ané a ngá bera bó dzó ná, “Ma ke, mína ye ma dzéŋ, ve mína ye wú mísémm myenan été; é vóm ma ke, míni sés ki kwíñ ó weñ.”

22 Éde betébosú býe bejudio bé ngá dzó ná, “Ye aa ye ywíñ émyen eé dzó ná ‘é vóm ma ke míni sés ki kwíñ ó weñ?’”

23 Éde Yesus a ngá dzó bó ná, “Míní ne bot býe ásí, ma me ne mot ye óyóp, míni ne bot býe é sí ñí, ma me sés mot ye é sí ñí. **24** Dzam te édɔ me mvá mína dzó ya dɔ ná, mína ye wú mísémm myenan été; amú ná ngé mína kaa ábwíni ná ma me ne, mína ye wú mísémm myenan été.”

25 Ané bé ngá síli ñí ná, “O ne nzá?”

Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná, “Édí me dzó yaá mína atéé ye átáraga? **26** Me belé abwiññ mam ye ákóbɔ ya ákík nsaj ébe mína; ve éní a lóm yaá ma a ne békélá; édɔ ná, é mam mé wók yaá ébe éñe, mam méte émɔ ma kóbɔ bot býe é sí ñí.”

27 Ve békélá ndzí yem ná aa kóbɔ ya bó á mfá Éséá.

28 Dzam te édɔ Yesus a ngá dzó ya dɔ ná, “Éyɔŋ mína ye béré é Mwán Mot óyóp, véa éñe mína ye yem ná ma me ne, ya fe ná mǎá bɔ dzam enziŋ ya é nguu dzam mámyen, fáve ná ámvála Tará a vé yaá ma ayágálé, mam méte émɔ ma kóbɔ. **29** Éñe ñí a lóm yaá fe ma, a ne bía ñí; ñí áá lík ki ma etámm, amú ná ma bɔ eyɔŋ ése édí dá vé ñí nlém mesán.”

30 Éde eé kóbɔ mam méte, abwiññ bot é ngá bwíni ñí.

Békélá éñe aa ye mína tɔɔ filí

31 Ané Yesus a ngá dzó békélá býe ngá bwíni ñí ná, “Ngé míni tɔbɔ mbán áyágálé dam été, mína ye bɔ béná býága bam; **32** éde mína ye yem békélá, békélá fe ñí aa ye mína tɔɔ filí.”

33 Ané bé ngá yalan ya ñí ná, “É mvɔŋ Abraam édɔ bí ne, bía békélá ki tɔbɔ alopá mot enziŋ. Nzá amvála wa dzó ná, ‘Mína ye tɔbɔ filí?’”

34 Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná,

Békélá ya békélá ma dzó mína ná, éñí ásé aa bɔ nsémm a ne oloá ye á nsémm. **35** Oloá wá wǎá tɔbɔ ki eyɔŋ ése á ndá; ve fáve mwán éñe aa tɔbɔ eyɔŋ ése. **36** Édɔ ná, ngé Mwán a tɔɔ mína filí, mína ye tɔbɔ ñá filí. **37** Ma yem ná é mvɔŋ Abraam édɔ míni ne, ve mína, mína dzéŋ ná míni ywíñ ma, amú ná éfíá dam dëé belé afóo ébe mína.

38 É mam me yén yaá ébe Tará; émɔ ma kóbɔ, ané mína mína bɔ fe é mam míni wók yaá ébe ésúá wenan.

Déble éñe a ne bó éséá

39 Éde bá békélá ngá yalan ya ñí ná, “É tará wea éñe a ne Abraam.”

Ané Yesus a ngá dzó bó ná, “Ngé é bwán Abraam ébó míni bō, ngé mibɔann Abraam émyɔ mína mína bō. ⁴⁰Ve éndagá mína mína dzéj ná míni ywíñ ma, é mot me kóbɔ yaá mína é békélá me wók yaá ébe Nzamá. Édite Abraam ñí eé ndzí dō bō. ⁴¹Mína bō mibɔann éssúá wenan.” Éde bé ngá dzó ñí ná, “Bíí ndzí byála bíbwan été; bí belé ésséa mbóó, Nzamá.”

⁴²Ané Yesus a ngá dzó bó ná,

Ngé Nzamá éñe á bō Éssúá wenan, ngé mína dzij ma, amú ná é ma ñí éñe maá sós ébe Nzamá, akála ná meé ndzí só ya énguu dzam mámyen, ve fáve ná éñe aá lóm ma. ⁴³Amú dzé mínaá wók nkóbɔ wɔm? Akála ná míni sés wók bífiá byam. ⁴⁴Míni ne é bwán éssúá wenan déble, mílkómánn éssúá wenan émyɔ fe mína kómo dzálá. A ne nywíññ bot atéé ye átáraga, eé ndzí tōbɔ mbán á békélá été, amú ná békélá a sés ébe éñe. Éyɔŋ aa kóbɔ mineá, aa kóbɔ é dzam deñ émyen, amú ná a ne nnéneá ya fe ésséa mineá.

⁴⁵Ve ma, akála ná ma kóbɔ békélá, mínaá bwíni ma. ⁴⁶Nzá ye ébe mína aa bwaale ma nsémm? Ngé ma kóbɔ békélá, amú dzé mínaá bwíni ma? ⁴⁷Éñí a ne é mot Nzamá, aa wók bífiá Nzamá; dzam te édɔ mínaá wók ya dō, amú ná míni sés ébá Nzamá.

Yesus aa kóbɔ ébe á mfá Abraam

⁴⁸Ané betébosú býe bejudio býe ngá yalan ya ñí ná, “Nde biá dzó békélá ná o ne mwann Samaritano ya fe ná o belé mbéa nsísim?”

⁴⁹Éde Yesus a ngá yalan ná, “Méé belé mbéa nsísim, fáve ná ma séme é Tará wɔm, ve mína mína lére ma osoán. ⁵⁰Ve ma mǎá dzéj é dúmá dam, éñí aa dzéj dō a ne; aa kík fe misaŋ. ⁵¹Ma dzó mína békélá ya békélá ná, ngé mot a dzálá bífiá byam, áá ye wú mbéambéá.”

⁵²Éde betébosú býe bejudio býe ngá dzó ñí ná, “Áwola dí édɔ bí túga yaá yem ná o belé mbéa nsísim. Abraam ya bekúlu medzó baá wú, éde wa wa dzó ná, ‘Ngé mot a baale bífiá byam áá ye kyak awú mbéambéá.’ ⁵³Ye o ne bora mot ádaŋ tará wea Abraam éñí aá wú? Bekúlu medzó bá bá wú fe. Wa bō wámyen nzá?”

⁵⁴Éde Yesus a ngá yalan ná, “Ngé ma vé mámyen dúmá, é dúmá dam é ne nzeze; Tará éñe a ne éñí aa ye ma vé dúmá; éñí mína dzó ná, ‘a ne é Nzamá wea.’ ⁵⁵Mína mína yem ñí; ve ma ma yem ñí. Véa ngé ma dzó ná mǎá yem ñí ma ye bō nnéneá ané mína. Ve fáve ná ma ma yem ñí, ma baale fe éfiá deñ. ⁵⁶Éssúá wenan Abraam, a ngá sán eé yana ná áyén é mos wɔm; aá yén wó, á ñga sán fe.”

⁵⁷Dzam te édɔ betébosú býe bejudio býe ngá dzó ya ñí dō ná, “Wää býe ki belé mibú mewóm mé tán! Ye ná o yén yaá Abraam?”

⁵⁸Éde Yesus a ngá dzó bó ná, “Ma dzó mína békélá ya békélá ná, kaa ná Abraam á byála, ma me ne.”

⁵⁹Ané býe ngá twáa mekwá ná bá lúm ñí mɔ; ve Yesus ñí a ngá sɔbɔ, a kwíñ á templo átán. [Ané a ngá kólo bó été, a kén].

Yesus aa séñ mot a ngá byála ndzímm

9 ¹Yesus eé lot, éde a ngá yén mot enziŋ a tóo ndzímm atéé ye ábyálá.

²Ané békága beñ bé ngá síli ñí ná, “Á Rabí, ná éñí á byála ndzímm, nzá aá bō nsémm, ye é mot ñí émyen ye beéséá?”

³Éde Yesus ñí a ngá yalan ná, “É mot ñí émyen eé ndzí bō nsémm, ngé ki beéséá, ve fáve ná míbøann Nzamá mí léreban ébe éñe. ⁴Bía yian bō míbøann éñí a lóm yaá ma ntéññ omos ó ngén; alú dá nzu éyçŋ mot enziŋ a sés bō eséññ.

⁵Éyçŋ me ngén me tóó é sí ñí, me ne éyéá bot békáye é sí ñí.”

⁶Niané a ngá kóbø dzam te, á ñga túp menden ó sí, eé bō ntóp, éde a ngá wáa ndzíndzímm ntóp te ó míis men̄. ⁷Ané a ngá dzó ñí ná, “Kéj, o sop míis étemŋa méndzímm Siloé” (édí bá kelan ná, “Nlómánn”). Éde a ngá ke, a mana sop míis, a búlán fe eé yén.

⁸Ané, é bot bé mbé bé tóó bábe bō, ya fe ébá béká tára bō béká yén ané aa dzaa byém, béká ngá dzó ná, “Nde se éñí éñe a ngá bō eé ke aa tóbo ósí, eé dzaa bot byém?” ⁹Bevóó benziŋ béká ngá dzó ná, “Éñe ñí.” Ébá bevóó bá ná, “Kaa, fáve ná aa fonan ya ñí.” Ve émyen ñí a ngá dzó ná, “Ma ñí.”

¹⁰Éde béká ngá síli ñí ná, “Á kúu wa míis á yá?”

¹¹Ané a ngá yalan ná, “É mot bá lwée ná Yesus éñe á mana bō ntóp, a wáa ma wó ó míis, á dzó ma ná ‘Kej á sop míis á Siloé.’ Éde mé ke, me sop míis, véa mé ñga yén.”

¹²Ané béká ngá síli ñí ná, “Mot te a ne ó vé?”

Éde a ngá yalan ná, “Mää yem.”

Befariseo bá síli mot te misílí

¹³Ané béká ngá ke ya é mot a mbé ndzímm ébe ású befariseo. ¹⁴(Ve é mos Yesus a ngá mana bō ntóp a kúu fe ñí míis ó mbé é mos Sátará.) ¹⁵Éde befariseo bá béká ngá bera ñí síli amvála avé a ngá tára ná aa yén. Ané a ngá dzó bō ná, “Á wáa ma ntóp ó míis, éde me ke sop míis, véa mé ñga yén.”

¹⁶Ya dzam te édɔ befariseo benziŋ béká ngá dzó ná, “É mot ñí áá sô ébe Nzamá, amú ná áá baale é mos Sátará.”

Ve ébá bevóó bá ná, “Mbø misémm a ne bō ámvála mendem te á yá?” Éde béká ngá kánan énzénzaj. ¹⁷Ané béká bera síli ndzíndzímm ná, “Wa wa dzó nzá dzam á mfá weñ, dá é tóó ná éñe á kúu wa míis?”

Ané a ngá dzó ná, “A ne nkúlu medzó.”

¹⁸Ve, betébosú békáye bejudio bá béká ngá yébe ná a mbé ndzímm, ná véa á ñga yén, fáve ye akekwíñ ané béká ngá lwée é mot a ngá bera yén beéséá.

¹⁹Éde béká ngá síli bō ná, “Ye é mwán wenan ñí, éñe mína dzó ná aá byála ndzímm? É ne bō á yá ná á ñga yén yaá éndagá?”

²⁰Ané beéséá bá béká ngá yalan ná, “Bía yem ná é mwán wea éñe ñí, ya fe ná aá byála ndzímm; ²¹ve, büká yem nzá ámvála aa yén éndagá; büká yem

ki é mot á kúu ñí mí. Á ntóó ñá mot. Síligán ñí; émyen aa ye kóbo á mfá weñ.”

²²(Beéséá bá bé ngá dzó mam méte akála ná bá ngá kó betébosú báye bejudio wɔŋŋj; amú ákoan betébosú báye bejudio bá mana yaá ábán ná, ngé mot enzij a mem ná éñe a ne Kristo, bá ye tsílán ya ñí á Sinagoga.

²³Dzam te édó beéséá bá ngá dzó ya dō ná, “Síligán émyen; a ntóó ñá mot.”)

²⁴Éde bá ngá lwée é mot a mbé ndzímm éyɔŋ beáñ, báé dzó ñí ná, “Vá Nzamá dúmá; bía yem ná mot te a ne mbó misémm.”

²⁵Ané ñí a ngá yalan ná, “Ngé a ne mbó misémm, mǎá yem; dzam avóó édó ma yem, fáve ná, me mbé ndzímm, ve éndagá mé ḥga yén yaá.”

²⁶Éde bá ngá sili ñí ná, “Á bá wa nzá dzam? Á kúu wa míss á yá?”

²⁷Ané a ngá yalan ná, “Me tára yaá mína dō ádzó, ve mína kaa ma báá. Amú dzé mína kómo dō bera wók? Ye mína mína kómo fe bá báyága beñ.”

²⁸Véa bá ḥga tea ñí, báé dzó fe ñí ná, “Wa o ne nyága weñ, ve bía bí ne báyága Moisés. ²⁹Bía yem ná Nzamá a ngá bá eé kóbo ya Moisés, ve éñí, bía yem é vóm aa sós.”

³⁰Éde mot te ñí a ngá yalan ya bá ná, “Dzam te édó dá é ne eyágán dzam, ná mínaá yem é vóm aa sós, ve ñí a kúu yaá ma mí. ³¹Bía yem ná Nzamá áá wók bebo misémm, ve ngé mot enzij a kó Nzamá wɔŋŋj eé dzálá fe nkómánn weñ, mot te éñe Nzamá aa wók. ³²Avé eniŋ é ngá tára, báá bá wók ná ndzíndzímm atéé ábyálá ná mot á kúu wó mí. ³³Ngé é mot ñí á bá kaa sós ébe Nzamá, ngé á sés bá dzam enzij.”

³⁴Éde bá ngá yalan ya ñí ná, “Waá byála mbó misémm, ye ná wa ó ḥga nzu yaá bía vé ayágale?” Ané bá ngá tsílán ya ñí átán.

³⁵Niané Yesus a ngá wók ná bá tsílán yaá ñí, éde a ngá koan ya ñí aa sili ñí ná, “Ye wa bwíni é Mwán Mot?”

³⁶Éde a ngá yalan ná, “Á ndzwée, a ne nzá, á mfá ye ná me bwíni ñí?”

³⁷Ané Yesus a ngá dzó ñí ná, “O yén yaá ñí; é mot aa kóbo ya wa, éñe ñí.”

³⁸Éde a ngá dzó ná, “Á Ntí, ma bwíni.” Ané a ngá kútbe ó sí ná aa kaŋ ñí.

³⁹Éde Yesus á ngá dzó ná, “Maá sós ébe bot báye é sí ñí á mfá nkíkgán misanj, ná ébá bá ne kaa yén, bá yén; ébá bá bá yén, bá bá tóbo ndzímm.”

⁴⁰Niané befariseo benzij báye bá mbé bábe bá ngá wók dzam te, ané bá ngá sili ñí ná, “Ye ná bía bí ne fe midzíndzímm?”

⁴¹Éde Yesus á ngá yalan ya bá ná, “Ngé míni bá midzíndzímm, ngé míni bá belé nsémm. Ve éndagá, amú mína dzó ná, ‘Bía yén’, nsémm wenan wá lajan ó tóó.”

Mitómá myá yem é kíŋŋj mbaale weba

10 ¹Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, éñí aa bá kaa ñífi á mbéñ ábemá mitómá, ve fáve ná aa ke bét mfá mfé, mot te a ne

ndzídzíp ya nzeé midzóŋŋ; ² ve éñe ñí aa ñíi á mbéñ, éñe a ne nkálá mitómá. ³ Mot te éñe nkálá mbéñ ábemá aa kúu mbéñ, mitómá mí ñga béá é kíŋŋ deñ, ñíi á ñga lwée fe mitómá ya eyola, véa a kéñ fe ya myɔ́ átán.

⁴ Éyoŋ a mana yaá ákwíñ átán ya mítómá myeñ, á ñga ke myɔ́ ósú, mitómá myá mí ñga bee fe ñí, amú ná myá yem é kíŋŋ deñ. ⁵ Ve myăá ye bee eyágán mot, fáve ná myá ye ñí túp, akála ná myăá yem é kíŋŋ biyágán bí bot.

⁶ Yesus a ngá vé bó nkaná wí; ve bá běé ndzí yem é mam a ngá kjbó bó.

Yesus éñe a ne mbamba mbaale mitómá

⁷ Éde Yesus a ngá bera bó dzó ná,

Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, ma me ne mbéñ mitómá. ⁸ Ébá bése bé ngá tára ma só ósú, bé ne midzídzíp ya benzeé midzóŋŋ; ve mitómá myá mií ndzí bó béá. ⁹ Ma me ne mbéñ; ngé mot a ñíi eé lot ébe ma, aa ye tɔbɔ nkoránn; véa aa ye bɔ eé ñíi, aa ye fe bɔ eé kwíñ, eé koan ya mevóm mé ne ya bilwá.

¹⁰ “Ndzídzíp wá só fáve ná wá nzu dzíp, áywíñ, ya átsam; ma me só yaá á mfá ye ná míni belé eniŋ, míni belé fe dɔ deé fwíige. ¹¹ Ma me ne nkálá mitómá. Mbamba nkálá mitómá aa kee éniŋ dzeñ akála mitómá. ¹² Éñe ñí a ne nsán ngwan, a sés nkálá mitómá, a sésés ki myenn mitómá émyen niané aa yén ané ebyó dá nzu, aa lama mitómá a túp. Ebyó te dá é ñga bíra biñ é ñga bíra fe myɔ́ mana myean. ¹³ Édɔ ná, éñe ñí aa sán ngwan áá bís édí mitómá.

¹⁴ Ma me ne mbamba nkálá mitómá, ma yem áamyam, áamyam myá myá yem fe ma, ¹⁵ amvála ané Tará aa yem ma, ma ma yem fe Tará, éde ma kee éniŋ dzam akála mitómá. ¹⁶ Me belé fe mitómá mifé ná mí sés émí míye ábemá dí; émí míté myá ma yian fe nzu ya myɔ́, myá mí béá fe é kíŋŋ dam; véa, mbamm wá ye bɔ mbɔ́, nkálá mitómá ñí fe mbɔ́.

¹⁷ Dzam te édɔ Tará aa dzinj ma ya dɔ, amú ná ma kee éniŋ dzam, ná véa ma bera fe dɔ ñɔŋ. ¹⁸ Mot enziŋ áá vea ma dɔ, fáve ná mámyen ma kee dɔ. Me belé nguū edzwée ye ákee dɔ, me belé fe nguū edzwée á mfá ábera dɔ ñɔŋ. Mvéná te maá ñɔŋ dɔ ébe Tará.

¹⁹ Éde nkánán ó ngá bera bɔban énzénzaŋ bejudío ákála bífiá bíte. ²⁰ Ané abwiññ ye été é ngá dzó ná, “A belé mbémbéa nsísim, á ñga kwan yaá fe á nlém. Akála dzé mína béá ñí?”

²¹ Ébá bevóó bá bée dzó ná, “Bífiá bí, bí sés ébí é mot a belé mbémbéa nsísim. Ye ná mbémbéa nsísim a ne kúu midzíndzímm míš?”

Bot bá tep Yesus

²² Éde é fét mesop templo e ngá sian á Yerusalen; a mbé metám mé mveŋ ya avép. ²³ Véa Yesus eé ke aa wulu á templo, á nseŋ ndá Salomón. ²⁴ Éde

betébosú béye bejudio bér ngá mana ñí luŋ, bér síli ñí ná, “Wa ye bía kele óyóp ye akekwiñ ó dén? Ngé wa o ne Kristo túga bía dō dzó éyéá été.”

²⁵Ané Yesus ñí a ngá yalan ya bō ná,

Me dzó yaá mína dō, ve mína kaa bwíni; mibɔann ma bɔ ébe éyola Tará, émyɔ myá vé ma ngañiá. ²⁶Ve mína mínañá bwíni, amú ná míni sés mítómá myám, [ámavála mé dzó yaá mína]. ²⁷Mítómá myám myá bérá é kíŋŋ dzam, ma yem myɔ, myá myá bee fe ma. ²⁸Éde ma vé myɔ éniŋ é ne mbéámbéá, myáá ye ki dzímle eyɔŋ enziŋ; mot enziŋ ñí áá ye ki mí dut é mó mam. ²⁹É Tará a vé yaá ma myɔ, aa daŋ mot áse, mot enziŋ ñí a sés ki myɔ dut é mó Tará été. ³⁰Bía Tará bí ne mot mbɔɔ.

³¹Ané betébosú béye bejudio bér ngá bera twáa mekwá ná bá lúm ñí.

³²Éde Yesus a ngá dzó bō ná, “Me lére mína abwiññ bembamba mibɔann míye ébe Tará. Ové ye été mína lúm ma ya wɔ mekwá?”

³³Ané betébosú béye bejudio bér ngá yalan ya ñí ná, “Bíá lúm wa mekwá ébe mbamba mibɔann enziŋ; ve fáve ákála nkɔbɔ abyann; amú ná wa o tɔ́ mot, wa wa vejan wámyen Nzamá.”

³⁴Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bō ná,

Nde é sés ntsilann á nkɔ́ métisiŋŋ wenan été ná, ‘Maá dzó ná, Míní ne benzamá?’ ³⁵Ngé aá lwée ébá éfiá Nzamá é ngá sós ya ébó ná, ‘benzamá’, (Ntsili wá kaa ki tɔ́bɔ ntsamann). ³⁶Ye ná éní Tará a téle yaá eki, aa lóm fe ñí éniŋ dzí, éñe mína dzó ná, nkɔbɔ abyann, amú mé dzó ná, ‘Me ne é Mwán Nzamá?’ ³⁷Ngé mǎá bɔ mibɔann Tará, mínañá bwíni ma. ³⁸Ve ngé ma bɔ myɔ, afájibɔ ná mínañá bwíni ma, bwíniŋján mibɔann á mfá ye ná míni yem; míni yén fe ná Tará a ne ébe ma, ma me ne fe ébe Tará.

³⁹Véa éñe bér ngá bera dzéj ná bér biñ ñí; éde ñí a ngá kólo é mó meba été.

⁴⁰Ané a ngá bera ke á Yordán áyát, é vóm Juan a ngá tára du bot, éde a ngá lígi ó wéñ. ⁴¹Abwiññ bot é ngá nzu ébe éñe, deé dzó ná, Juan eé ndzí bɔ ndem enziŋ, ve é mam mése Juan a ngá dzó ébe é mot ñí, mé mbé békéá.” ⁴²Éde abwiññ bot é ngá bwíni ñí ó wéñ.

Áwú Lásaro

11 ¹A ngá bɔ ná mot enziŋ a mbé nkúkwann, a tɔ́ eyola ná Lásaro, mot ye á Betania, é dzeá María bá mwanñaŋ Marta. ²(María éñe a ngá wáa Ntí mbwánn enum, a fími fe ñí mebɔ ya ésií dzeñ. María te, ndóm Lásaro édó é mbé nkúkwann.) ³Éde bekéá bér ngá lóm Yesus mbáná ná, “Á Ntí, ndzindziŋŋ mot we, ó ne nkúkwann.”

⁴Niané Yesus a ngá wók dō, ané a ngá dzó ná, “Okwann te ó sés á mfá ye áwú, ve fáve ébe é díumá Nzamá, ná é Mwán Nzamá á ñɔŋ díumá ébe éwo.”

⁵(Ve Yesus ñí a ngá dzij Marta, bá mwanñaj, ya fe Lásaro.) ⁶Éde niané a ngá wók ná a ne nkúkwann ané a ngá bera lígi a tó é vóm á mbé táj melú mé beáñ. ⁷Nia véa, éde a ngá dzó býága ná, “Bí beragán ke á Judea.”

⁸Ané beyága bá bé ngá dzó ñí ná, “Á Rabí, betébosú býe bejudio bé ndem wa ye álum mekwá. Ye ná wa ó nga bera yaá ke ó wéñ?”

⁹Éde Yesus a ngá yalan ná, “Nde dzóp dëé belé awóm méwola ya méwola mé beáñ? Ngé mot aa wulu ó mos, áa kóp obaá, amú aa yén eyéá ye éniј dzí. ¹⁰Ve ngé mot enziј aa wulu á alú, aa kóp obaá, amú ná eyéá é sés ébe éñe.” ¹¹Niané a ngá mana dzó mam méte, ané ngá dzó bó ná, “Mvwíññ dzea Lásaro é ntó óyó; ve ma ke á mfá ye ná me suk ñí óyó.”

¹²Éde beyága bá bé ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, ngé a ne óyó, aa ye tóbó mvwaá.” ¹³(Yesus ñí a ngá kóbó á mfá áwú Lásaro; ve beyága bá bé ngá tém ná aa dzó ya óyó mot áse aa ke.)

¹⁴Véa éñe Yesus a ngá túga bó kelan ná, “Lásaro a wú yaá, ¹⁵éde fe ma sán ákála denan, amú ná mää tó ó wéñ, á mfá ye ná míní bwíni. Ve bí keján é vóm a ne.”

¹⁶Ané é Tomás (éñí bé ngá lwée ná mbyás) a ngá dzó býága bevóó ané éñe ná, “Bía bí keján fe á mfá ye ná bí kean fe wú bíabe bó.”

Yesus aa wómo Lásaro

¹⁷Éde Yesus a ngá sian, a koan ná avé bé dzep ñí ó soj é ntó melú mé nii. ¹⁸(Betania ñí a mbé fe bebeñ ya Yerusalen táj ané mekwá mé léa, ¹⁹éde abwiññ bot býe bejudio bé ngá mana só ébe Marta bá María, ná bá nzu tóbó ya bó akála é ndóm deba.)

²⁰Niané Marta a ngá wók ná Yesus á nga sian yaá, ané a ngá ke tobán ya ñí; ve María ñí aá lígi a tó ósí á ndá. ²¹Ané Marta a ngá dzó Yesus ná, “Á Ntí, ngé á bō ná o bō ó vá, ngé ndóm dam deé ndzí wú. ²²Ve ma yem fe ná, atwaa éndagá, é dzam áse wa dzaa Nzamá, Nzamá aa ye wa do vé.”

²³Éde Yesus a ngá dzó ñí ná, “Ñu ndóm da ye wómo.”

²⁴Ané Marta a ngá yalan ya ñí ná, “Ma yem ná aa ye wómo éyój miwúán myá ye wómo, é mos wá súgán.”

²⁵Éde Yesus a ngá dzó ñí ná, “Ma me ne nwómán miwúán ya fe eniј; éñí áse aa bwíni ma afáñbó ná aa wú, aa ye niј; ²⁶éñí áse ñí aa niј aa bwíni fe ma, áa ye wú amvála enziј. Ye wa bwíni do?”

²⁷Ané Marta a ngá yalan ya ñí ná, “Á Ntí, áá, me bwíni yaá ná wa o ne Kristo, é Mwán Nzamá éñí aa nzu é sí ñí.”

²⁸Éde ñí eé dzó do, ané a ngá ke lwée mwanñaj María évwíñ, a dzó ñí ná, “Nyágale a ntó vá, aa lwée fe wa.” ²⁹Éde niané a ngá wók do, ané ñí a ngá dziga fe tébe avóó, a kéñ ébe éñe. ³⁰(Ákoan Yesus a ngén é vóm Marta a ngá ke tóban ya ñí, kaa ná á ñí á dzeá été.) ³¹Éde býudio bé mbé á ndá ná bá nzu tóbó ya ñí, niané bé ngá yén María aa dziga kólo ó

sí a kwíñ átán, éde bé ngá bee ñí, bée tém ná aa ke ó sɔŋ ná éñe aa ke yi ó wéñ.

³² Éde María a ngá ke é vóm Yesus a mbé, niané a ngá yén ñí, éde a ngá ku ñí mébɔ ó sí, eé dzó ñí ná, “Á Ntí, ngé á bɔ ná o bɔ ó vá, ngé ndóm dam deé ndzí wú.”

³³ Éde niané Yesus a ngá yén ñí eé yi, ya fe bejudio bē ngá ke bá bee ñí bá bée yi fe, á ñga bíra wórán abé á nsísim été, á ñga tɔbɔ fe ya eywiññ.

³⁴ Ané a ngá síli ná, “Mínaá bwíi ñí vóm mbé?”

Éde bē ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, nzaá yén.”

³⁵ Yesus á ñga yi. ³⁶ Véa éñe bejudio bē ngá dzó ná, “Yénján nzá ámvála á ngá diziñ ñí.”

³⁷ Ve bevóó béye été bá bē ñga dzó ná, “É mot a ngá séñ ndzíndzímm ñí, ye ná áá tɔ́ fe bɔ ná Lásaro a táa wú?”

³⁸ Éde Yesus a ngá bera daŋ wórán mitéñ á nlém weñ été, véa aa kén á sɔŋ. (Aa mbé ndá ákwá, akwá dá é mbé fe éyéñján dɔ áyóp.) ³⁹ Ané Yesus a ngá dzó ná, “Veagán akwá.” Véa éñe Marta, kéá ye á nwú, a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, á ñga num yaá, amú ná á ntɔ́ melú mé nii.”

⁴⁰ Éde Yesus a ngá síli ñí ná, “Ye ná mǎá dzó yaá wa ná, ngé wa bwíni, wa ye yén é dúmá Nzamá?”

⁴¹ Ané bé ngá vea akwá. Éde Yesus a ngá béré míis ó yóp eé dzó ná, “Á Tará, ma vé wa akíba amú ná o wók yaá ma. ⁴² Éde, me mvá fe yem ná wa wók ma eyɔŋ ése; ve me dzó dɔ akála nkuna bot wá bo man ma, á mfá ye ná bé bwíni ná wa o lóm yaá ma.”

⁴³ Éde, eé dzó dzam te, ané a ngá yónán ya kíŋj oyaáp ó yóp ná, “Lásaro, kwíñje átán!” ⁴⁴ Éde éní á mbé nwú a ngá kwíñ átán, a tɔ́ nwɔgán á bitóp été ó mó ya mebɔ; ású deñ dá é tɔ́ mvígilán á népken été.

Ané Yesus a ngá dzó bó ná, “Tsiigán ñí, míni lík ñí ná á ke!”

Bá bɔ eswaá ná bá ywíñ Yesus

⁴⁵ Dzam te édɔ abwiññ bejudio é ngá nzu ébe María, niané bē yén édí a ngá bɔ, éde bē ngá bwíni ñí. ⁴⁶ Ve bevóó benzij bá bē ngá ke ébe befariseo, bē kat bó fwéñ é dzam Yesus a ngá bɔ. ⁴⁷ Ané betébosú befára ya befariseo bē ngá bɔ ekóánn betébosú, bée dzó ná, “Nzá dzam bía bɔ? Amú ná é mot ñí á ñga bɔ yaá abwiññ biyágán mendem. ⁴⁸ Ngé bí lík ñí néa, bot bése bá ye ñí bwíni, véa bwann beromano bá ye só, bē vea bía é vóm wea, ya fe áyɔŋ dea.”

⁴⁹ Éde Kaifas, mot mbóó ye ébe bó, ntébosú befára ye á mbú te, a ngá dzó bó ná, “Míni ne kaa yem dzam enzij, ⁵⁰ ye mínaá ñú táj ná, é ne mvéáñ ná mot mbóó éñe á wú ákála bot bése, se ná ayɔŋ ngúrá édɔ é mana dzáj.” ⁵¹ (Ve eé ndzí dzó dzam te ébe á mfá weñ émyen; ve fáve ná éñe a tɔ́ ntébosú befára ye á mbú te, aá kúlán ná Yesus á nkún wú ákála

ayoj ngúrá. ⁵² Se ki fáve ákála ayoj etámm, ve ya fe ná áfulan é bwán Nzamá bé ne myeann.) ⁵³ Édo ná, atéé ye mos te, éñe bé ngá kík ná bá ywíñ ñí.

⁵⁴ Ya dzam te édo Yesus eé ngá bō fe eé wulu á bot été énzénzañ bejudio, fáve ná a ngá kólo ó véa a kéñ ábeñj sí é mbé bebeñ éyáñj été, é kísoan bá lwée ná Efraím, ané a ngá tōbō ó wéñ bábe beyága.

⁵⁵ Ákoan ná é fét Paskua bejudio eé ntóó bebeñ, éde abwiññ bot ye mevóm mése é ngá mana bét á Yerusalen kaa ná fét eé bō, ná bá ke fúbu méñuu meba bébyen. ⁵⁶ Véa bá ñga dzéj Yesus, báé ke bá tébe á templo báé kóbō bevóó ya ébá bevóó ná, “Mína yén á yá? Ye ná ãá ye só ó fét?”

⁵⁷ (Ákoan ná betébosú befára ya befariseo bá manan yaá ná, ngé mot enziñ aa yem é vóm Yesus a ne, á kéj dō kat fwéñ, á mfá ye ná bá biñ ñí.)

Minigá aa wáa Yesus mbwánn

12 ¹ Ákoan ná melú mé saman mé ñga dzéj yaá ná é fét Paskua eé ku, éde Yesus a ngá sian á Betania é vóm Lásaro a mbé, éñí Yesus a ngá wómo míwúán été. ² Ané bá ngá bō ñí bidzí ó véa, Marta éñe a ngá belan ya bot, Lásaro ñí a mbé mot mbóó ye é bot bábe báé báé mbé báé tóó ó téble.

³ Éde, María a ngá twáa mbwánn enum nardo ébyen etun litro, ó tóó mora táñ, á ñga wáa wó Yesus mébō, eé fími fe ñí mebō ya esií déñ. (Ané ndá ngúrá e ngá dzéñ ya énum mbwánn te.)

⁴ Ve mot mbóó ye báyága beñ, Judas Iskariote, éñí a mbé ná á nkún ñí kuan, a ngá dzó ná, ⁵ “Amú dzé báá tóó kuan mbwánn enum wí táñ bedenario mitet mí léa, bá kee moann te mitétéññ?” ⁶ (Ve Judas a ngá dzó dō, se ná aa yén mitétéññ engóngóó, fáve amú ná a mbé ndzídzíp, dá é tóó fe ná éñe a mbé a belé ekpea moann, a ngá bō eé dzíp é dzóm báé ngá bō báé nii été.)

⁷ Ané Yesus a ngá dzó ná, “Líkge ñí, a ngá baale wó á mfá é mos ye á ndzepbann á sɔj wɔm. ⁸ Mína mína ye fe belé mitétéññ eyoj ése ébe mína, ve ma mínaá ye ma belé eyoj ése.”

⁹ Éde mora nkuna bejudio ó ngá wórán ná Yesus a ne ó véa, ané bá só, se fáve ákála Yesus, ve ya fe ná bá yén Lásaro, éñí Yesus a ngá wómo míwúán été. ¹⁰ Ve betébosú befára bá ngá kík ná bá ywíñ fe Lásaro, ¹¹ amú ná ákála deñ édo abwiññ bejudio é ngá kólo ya dō ébe báé, bá ñga bwíni Yesus.

Yesus aa ñíi á Yerusalen

¹² É mos ó ngá belan véa, niané é mora nkuna bot ó ngá só ó fét ó ngá wók ná Yesus aa nzu á Yerusalen, ¹³ bá ñga ñɔj mitem mélenn, éde bá ngá ke ñí ñɔj, báé yónán ná,

“Osana! Abwará ya éñí aa nzu

ébe éyola Ntí,
Kéza ye Ísrael.”

¹⁴ Ané Yesus a ngá koan ya mwann edzakás, éde ngá dan a tɔbɔ ní áyóp, amvála ané é ne ntsilann ná,

¹⁵ “Á mot ye á Sión, o taaa kɔ wɔŋŋɔ.
Dággé ná, é Kéza we aa nzu
á tɔ́ á mwann edzakás áyóp.”

¹⁶ (Béyága bén bée ndzí dɔ tára yem, ve fáve éyɔŋ Yesus a ngá tɔbɔ á dúmá été, véa éne bé ngá síman ná dzam te é ngá tɔbɔ ntsilann á mfá weñ, ya ná édɔ fe bé ngá bɔ ní ya dɔ mam méte.)

¹⁷ Ané nkuna bot wá ó ngá vé fe ngañiá, éwí ó mbé bábe bɔ éyɔŋ a ngá lwée Lásaro ó sɔŋ, eé wómo fe ní á miwúán été. ¹⁸ Ya dzam te fe nkuna bot ó ngá ke ní nɔŋ, amú bé ngá wók ná aá bɔ eyágán ndem te. ¹⁹ Véa éne befariseo bé ngá dzó bέbyen ya bέbyen ná, “Yénŋán ná míñää wún dzóm enziŋ, eniŋ ngúrá é n̄ga bee yaá ní á mvús!

Yesus aa lére é dúmá deñ ébe áwú

²⁰ Véa bwann begriego bé mbé, bevój benzij býe ébá bé ngá bét fe ó fét á mfá ákaŋ. ²¹ Éde ébá bête bé ngá ke koan ya Felipe, éní a mbé mot ye é Betsaida ye á Galilea, bé n̄ga dzaa ní ná, “Á ndzwée, bía kómo yén Yesus.” ²² Ané Felipe ní a ngá ke dɔ ádzó Andrés, éde Andrés bá Felipe bá bé ngá ke fe dɔ ádzó Yesus.

²³ Ané Yesus a ngá yalan ya bɔ ná,

Áwola é kwíñ yaá, ná é Mwán Mot á nɔŋ dúmá. ²⁴ Bébélá ya bébélá ma dzó mína ná, ngé nsó trigo wáa ku ó sí, ó wéñ fe, éwɔ etámm ó ne. Ve ngé ó wéñ, wá wúm abwiññ bibumá. ²⁵ Éní aa dzij eniŋ dzeñ, aa ye dɔ dzímle; ve éní ní aa víni éniŋ dzeñ é sí ní, aa ye dɔ baale á mfá éniŋ é ne mbéambéá. ²⁶ Ngé mot enziŋ a séan ya ma, á beegé ma; é vóm mé ne, ó véa fe é mot ní aa séan ya ma ní aa ye tɔbɔ. Ngé mot enziŋ aa séan ya ma, Tará aa ye ní vé esémm.

²⁷ Éndagá, ma wórán abé á nsísim wɔm été. Éde me dzó á yá, ye ná, ‘Á Tará, korogé ma ébe áwola dí été? Ve dzam te édɔ, ma me só yaá ya dɔ ébe áwola dí. ²⁸ Á Tará, vá éyola dwe dúmá!

Ané kíŋŋ e ngá só á dzóp été ná, “Me vé yaá dɔ dúmá, ma ye fe dɔ bera vé dúmá.” ²⁹ Ya dzam te édɔ nkuna bot ó mbé ó téle ó véa, weé wók fe dɔ ó ngá dzó ná, “A tɔ́ edunŋŋ ndzaláŋ;” ébá bevój bá ná, “Angel enziŋ éne a mvá kíbɔ ya ní.”

³⁰ Éde Yesus ní a ngá yalan ná, “Se ákála dam édɔ kíŋŋ te eé bɔ, ve fáve ákála denan. ³¹ Éndagá, nkíkgán misaŋ ye éniŋ dzí ó ntɔ́; éndagá,

ntébosú ye éniŋ dzí bá ye ñí wea átán. ³²Édɔ ná, niané ma ma ye tɔbɔ mbélann óyóp ébe é sí ñí été, ma ye dulu bot bése ébe mámyen.” ³³(A ngá dzó dzam te eé lére nzá ámvála awú á mbé ná á nkún wú.)

³⁴Éde nkuna bot ó ngá yalan ya ñí ná, “Bí wók yaá á nkɔ́ métsinj̄n été ná Kristo aa ye tɔbɔ kómm ya kómm. Éde, o ne dzó á yá ná, ‘É Mwán Mot aa yian tɔbɔ mbélann óyóp?’ Nzá ki ñí a ne é Mwán Mot te?”

³⁵Ané Yesus a ngá dzó bó ná, “É ngén oyomm tám ná eyéá é ne ébe mína. Wulugán éyɔŋ míni belé eyéá, á mfá ye ná dzíbi é nza mína biñ. Éñí ñí aa wulu fe ó dzíbi ósí, áá yem é vóm aa ke. ³⁶É tám míni ngén míni belé eyéá, bwíniján eyéá te á mfá ye ná míni bɔ bwán béye eyéá.”

Mbwínann ya nlém aleét

Niané Yesus a ngá mana kóbɔ mam méte, éde a ngá kólo, a sɔbɔ énzénzaj deba. ³⁷Ve afáŋbɔ ná a ngá bɔ abwiññ biyágán mendem ébe ású deba, bá bëé ngá bwíni ñí; ³⁸á mfá ye ná éfíá nkúlu medzó Esaía é dzálában, édí a ngá dzó ná,

“Á Ntí, nzá a bwíni yaá é fwéñ dzea?

Nzá ki é nguu edzwée Ntí
é léreban yaá ébe éñe?”

³⁹Dzam te édɔ bëé mbé bwíni ya dɔ; amú Esaía a ngá bera fe dzó ná,

⁴⁰“A dzip yaá é míš meba,
a bɔ yaá fe nlém weba aleét;
á mfá ye ná bé táa yén ya míš,
bé bɔ fe kaa wórán ya nlém;
véa bé dzoban, ma me séñ fe bó.”

⁴¹Esaía aá dzó dɔ, amú ná aá yén é dúmá deñ, aá kóbɔ fe á mfá weñ.

⁴²Ve afáŋbɔ néa, abwiññ bot énzénzaj betébosú été, baá bwíni ñí, ve akála befariseo, bëé ngá mem dɔ, á mfá ye ná bé nza tsílán ya bó á sinagoga; ⁴³amú ná bé ngá dzij̄ é dúmá bot álot é dúmá Nzamá.

Mésúgán bífiá Yesus á bot été

⁴⁴Éde Yesus a ngá yónán ná,

Éñí aa bwíni ma, se ma aa bwíni, ve fáve ébe éñí a lóm yaá ma.

⁴⁵Éñí aa yén ma, aa yén fe éñí a lóm yaá ma. ⁴⁶Me só yaá ané eyéá ye éniŋ dzí, á mfá ye ná éñí áse aa bwíni ma, á bɔ kaa tɔbɔ ó dzíbi ósí.

⁴⁷Ngé mot enziŋ aa wók bífiá byam, éñe kaa byɔ́ ádzálá, mǎá kík ñí nsaj, amú ná meé ndzí só éniŋ dzí á mfá ákík misaj, ve fáve á mfá ákoró eniŋ. ⁴⁸Éñí aa tep ma, éñe kaa ki áñɔŋ bífiá byam, á mbelé éñí aa

kík ñí nsaj, éfiá me kóbo yaá édɔ dá ye ñí kík misaj é mos wá súgan.

⁴⁹ Amú ná, meé ndzí kóbo ya é nguu dzam mámyen, ve fáve ná é Tará émyen a lóm yaá ma, a vé yaá ma mvéná ébe édí ma yian dzó ya édí ma yian kóbo. ⁵⁰ Ma ma yem fe ná é mvéná deñ é ne énij é ne mbéámbéa. Dzam te édɔ, édí ma kóbo, ma kóbo dɔ amvála ané Tará a dzó yaá ma dɔ.

Yesus aa sop beyága mebɔ

13 ¹Kaa ná fét Paskua eé ku, Yesus eé yem ná áwola deñ é kwíñ yaá ná aa kólo énij dzí a kén ébe Tará. Aá dziŋ áabeñ bé mbé ébá býe é sí ñí, aá dziŋ fe bó akekwiñ asúgánn.

² Éde, éyɔŋ bé ngá dzí bidzí býie alú; ákoan ná déble a sýgle yaá nlém Judas, é mwán Simón Iskariote, ná á kuan Yesus.

³ Yesus ñí eé yem ná Tará aá kee ñí mam mése é mó meñ été, ya fe ná, aá só ébe Nzamá, éñe fe aa búlán ébe Nzamá; ⁴ ané a ngá tébe ó téble, a swálá étóp deñ, a twáa tawólá, a bán ñí ángérgá. ⁵ Éñe véa a ngá swii mendzímm á falaŋgána été, á ḥŋa tára ná aa sop beyága mebɔ ya á fími fe bó mɔ ya é tawólá a mbé a bán ñí ángérgá.

⁶ Ané a ngá sian ébe Simón Pedro, ané ñí a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, ye ná wa wa sop ma mebɔ?”

⁷ Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Wǎá bé yem édí ma bɔ éndagá, ve wa ye dɔ yem niané é mam má má ye lot.”

⁸ Ané Pedro a ngá dzó ñí ná, “Wǎá ye me sop mebɔ tám enziŋ.” Véa Yesus ñí a ngá yalan ya ñí ná, “Ngé mǎá sop wa mebɔ, wěé belé ngap ébe ma.”

⁹ Éde Simón Pedro a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, se fáve mebɔ etámm, ve ya fe binam ya nló.”

¹⁰ Ané Yesus ñí a ngá dzó ñí ná: “Éñí á wóbán yaá, fáve mebɔ etámm émɔ aa sop, akála ná á ntóo mfúbánn ásesé. Éde mína míni ntóo mfúbánn, ve se mína bésesé.” ¹¹ (Amú ná a ngá yem nzá aa ye ñí kuan; dzam te édɔ a ngá dzó ya dɔ ná, “Se mína bésesé míni ne mfúbánn.”)

¹² Éde niané a ngá mana bó sop mebɔ, ané a ngá twáa bítop byeñ, véa a bera tɔbɔ, á ḥŋa dzó bó ná,

Ye mína yem nzá dzam me bɔ yaá mína? ¹³ Mína lwée ma ná, ‘Nyágale ya Ntí,’ mína kóbo mvéáñ, amú ná me ne dɔ. ¹⁴ Édɔ ná, ngé ma Ntí ya Nyágale, me mvá mína sop mebɔ, mína mína yian fe sopban mebɔ bevóɔ ya ébá bevóɔ; ¹⁵ amú ná me vé yaá mína efonann á mfá ye ná ámvála me bɔ yaá mína, mína bogán fe. ¹⁶ Ma dzó mína békélá ya békélá ná, oloá wǎá lot é másá weñ, nlómánn wá wǎá lot ki éñí aá lóm ñí. ¹⁷ Ngé mína yem é mam má, mvɔmm ya mína ngé mína dzálá mɔ.

Yesus aa lére éndéndaŋ ná nyága mbóɔ á ḥŋa zu yaá ñí kuan

¹⁸ Mǎá kóbo ya mína bésesé. Ma yem ébá me tóp yaá. Ve á mfá ye ná Ntsili ó dzálában ná, ‘Éñí aa dzí mfémm wɔm a tébe yaá ma á

ngamm áyát.’¹⁹ Ma tára mína dɔ dzó éndagá, kaa ná é bɔban, á mfá ye ná éyɔŋ dá ye bɔban, míni bwíni ná Ma Me Ne.²⁰ Ma dzó mína bébélá ya bébélá ná, éñí aa ñɔŋ é mot ma ye lóm, ma ñí aa ñɔŋ, éñe ñí aa ñɔŋ fe ma, aa ñɔŋ éñí aá lóm ma.

²¹ Éde Jesus eé dzó dɔ, á ŋga wórán abé á nsísim été, ané á ngá vé ngañiá ná, “Ma dzó mína bébélá ya bébélá ná, mot mbóó ye ébe mína aa ye ma kuan.”²² Véa beyága bé ŋga ke bá dággán bevóó ya ébá bevóó, bé tɔ́ nzamzámánn ya ná, nzá aa dzó ya ñí.

²³ Éde nyága mbóó ye býága beñ, éñí Jesus a ngá dziŋ, a mbé a yága Jesus ó twíñ.²⁴ Ané Simón Pedro a ngá vé ñí ndem ná aa síli ná aa dzó ya nzá.”

²⁵ Éde éñí a mbé a yága Jesus ó twíñ a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, a ne nzá?”

²⁶ Ané Jesus a ngá yalan ná, “A ne éñí ma ye vé mfém̄m̄ ma du.” Éde niané a ngá du mfém̄m̄, a ñɔŋ wɔ a kee fe wɔ Judas, é mwán Simón Iskariote.

²⁷ Niané Judas a ngá ñɔŋ mfém̄m̄ te, ané Sátan a ngá ñíi ébe éñe.

Éde Jesus a ngá dzó ñí ná, “Édí wa nzu bɔ, bɔ́ge dɔ avóó.”²⁸ (Ve mbóó enziŋ ye bábe bó bé mbé bé tɔ́ ó téble, eé ndzí yem akála dzé aá dzó ñí dɔ; ²⁹ amú ná bevóó benzíŋ bé ngá tém ná akála Judas éñe a mbé a belé ekpea moann, édɔ Jesus a ngá dzó ya ñí ya dɔ ná, aa ke kus é byém bá yi ó fét; ngé ki ná, á vé mitétéññ dzóm̄ enziŋ.)³⁰ Éde niané Judas a ngá ñɔŋ mfém̄m̄, véa a kwíñ átán. (Á koan ná alú é ntɔ́.)

Jesus aa kat fwéñ ye étɔ́ dúmá deñ

³¹ Éde, éyɔŋ a kwíñ yaá átán, ané Jesus a ngá dzó ná,

Áwola dí é Mwán mot a ñɔŋ yaá dúmá, Nzamá ñí a ñɔŋ yaá fe dúmá ébe éñe.³² Édɔ ná, ngé Nzamá aa ñɔŋ dúmá ébe éñe, véa Nzamá aa ye ñí vé dúmá ébe émyen, á nkún fe ñí ánzu vé dúmá.

³³ Á bójŋ,

me ngén me tɔ́ bíabe mína oyomm abójŋ tám.

Mína ye ma dzéŋ,

ámvála me ngá dzó betébosú býe bejudio,

mína ma dzó fe dɔ éndagá ná, ‘Míní sés nzu é vóm ma ke.’

Mfefeñ mvéná

³⁴ Ma vé mína mfefeñ mvéná, ná míni dziŋan bevóó ya ébá bevóó, ámvála me dziŋ yaá mína, amvála te mína dziŋján fe bevóó ya ébá bevóó.³⁵ Ébe édí te bot bésesé bá ye yem ná míni ne býága bam, ngé míni belé edziŋj bevóó ya ébá bevóó.

Jesus aa lére ná Pedro aa ye ñí kat

³⁶ Ané Simón Pedro a ngá síli ñí ná, “Á Ntí, wa ke ó vé?” Éde Jesus a ngá yalan ya ñí ná, “O sés ma bee éndagá ébe é vóm ma ke, ve wa ye ma súgan bee.”

³⁷Ané Pedro a ngá sili ñí ná, “Á Ntí, amú dzé me sés wa bee éndagá? Ma ye kee éniŋ dzam ákála dwe.”

³⁸Éde Yesus ñí a ngá yalan ná, “Ye wa ye kee éniŋ dzwe ákála dam? Ma dzó wa békélá ya békélá ná, kaa ná nnóm kúp á lój, ákoan ná o kat yaá ma tág biyɔŋ bí léa.”

Yesus aa kúlán nzenn

14 ¹“Kaa tɔbán nzamzámánn á milém myenan été. Mína bwíni Nzamá, bwíniŋán fe ma. ²É ndá Tará é ne ya abwiññ bitɔbɔga; ngé é bɔ kaa bɔ néa, ngé me dzó yaá mína dɔ; amú ná ma ke koman vóm á mfá wenan. ³Éde, ngé me kén, me koman fe vóm á mfá wenan, ma ye bera sós, véa mámyen me ñɔj mína, á mfá ye ná mína míni tɔbɔ fe é vóm me tɔj. ⁴Mína mína yem fe nzenn ye é vóm ma ke.”

⁵Ané Tomás a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, bía yem vóm mbé wa ke, é ne bía yem nzenn á yá?” ⁶Éde Yesus a ngá dzó ñí ná, “Ma me ne Nzenn, ya Békélá, ya fe Eniŋ. Mot enziŋ ãá ye ke ébe Tará, kaa ané fáve ébe ma. ⁷Ngé á bɔ ná míni yem yaá ma, ngé mína aa ye fe yem Tará. Atéé ye éndagá, mína yem ñí, míni yén yaá fe ñí.”

Yesus aa kúlán Tará Nzamá

⁸Ané Felipe a ngá dzó ñí ná, “Á Ntí, síigé bía lére Tará, véa a mana.”

⁹Éde Yesus a ngá dzó ñí ná,

Á Felipe ye ná ábímm tám me tɔbɔ yaá bíabe mína, ye ná ó ngén kaa ma yem? Éní a yén yaá ma, a yén yaá Tará; wa dzó á yá ná, ‘Léregé bía Tará?’ ¹⁰Ye wáá bwíni ná me ne ébe Tará, Tará ñí a ne fe ébe ma? Bífiá ma kóbɔ mína, mǎá kóbɔ byɔ ya é nguú dzam mámyen, ve é Tará a tɔj ébe ma, éñe a lére míbɔann myeñ.

¹¹Bwíniŋán ma ná me tɔj ébe Tará, Tará fe ébe ma. Ngé é sés néa, bwíniŋán ákála mibɔann míbyen. ¹²Ma dzó mína békélá ya békélá ná, éní aa bwíni ma, míbɔann ma bɔ ñí aa ye fe myɔ bɔ; aa ye bɔ émí myá daŋ ya minén ya émí, amú ná ma ke ébe Tará. ¹³Éde édí áse mína dzaa ébe éyola dam, ma ye dɔ bɔ, á mfá ye ná Tará á ñɔj dúmá ébe Mwán. ¹⁴Ngé míni dzaa ma dzam ébe éyola dam, ma ye dɔ bɔ.

Ngaá Mfúfúp Nsísim

¹⁵Ngé mína dziŋ ma, mína ye baale mémvéná mam. ¹⁶Véa ma ye dzaa Tará, ané ñí aa ye fe mína vé Mfoj milém mfé, ná á tɔbɔ mínabe bó kómm áse. ¹⁷Nsísim ye á békélá éní bot béye é sí ñí bé sés ñɔj, amú ná bǎá yén ñí, bǎá yem ki ñí. Ve mína, mína yem ñí amú ná a tɔj mínabe bó, aa ye fe mína tɔbɔ été.

¹⁸Mǎá ye mína lík bɔbénúŋj; ma ye nzu ébe mína. ¹⁹Oyomm abóŋj tám, bot béye é sí ñí bǎá ye ma bera yén. Ve mína, mína ye

ma yén; amú ná me ne ntétéá, mína mína ye fe tōbō betétéá. ²⁰Tám te édō mína ye yem ná me ne ébe Tará, mína míni ne ébe ma, ma me ne fe ébe mína. ²¹Éñí a belé mémvéná mam, a baale fe mō, mot te éñe aa dzij̄ ma. Éde éñí ní aa dzij̄ ma, Tará aa ye ní dzij̄; ma ma ye fe ní dzij̄, véa mámyen me léreban ébe éñe.

²²Ané Judas (se éñí Iskariote) a ngá síli ní ná, “Á Ntí, dzé é bō yaá ná éñe wámyen wá ye léreban fáve ébe bía, ve se ébe bot béye é sí ní?”

²³Véa Yesus ní a ngá yalan ya ní ná,

Ngé mot aa dzij̄ ma, aa ye baale éfiá dam; véa Tará aa ye ní dzij̄; éde bía ye só ébe mot te, bí bō etjboga ébe éñe. ²⁴É mot áá dzij̄ ma, áá baale bífiá byam; éfiá dá mína wók dí, é sés áandam, ve fáve édí éní a lóm yaá ma, édí Tará.

²⁵Me dzó yaá mína é mam má, me tōbō bíabe mína.

²⁶Ve Mfoj̄ milém, Mfúfúp Nsísísim, éñí Tará aa ye lóm ébe éyola dam, aa ye mína yágale mam mése, aa ye fe mína vé osímánn ye é dzam áse me dzó yaá mína.”

²⁷Ma lík mína ya mvwaá, é mvwaá dam édō ma vé mína; mää vé mína dō ané éniј dzí dá vé dō. Milém myenan mí tása kelebe óyóp, mí tása ki kō wɔŋŋ.

²⁸Míní mvá wók ané ma dzó mína ná, ‘Ma ke, véa ma ye bera só ébe mína.’ Ngé á bō ná mína dzij̄ ma, ngé mína ye sán ná ma ke ébe Tará; amú ná Tará éñe aa daq̄ ya ma.

²⁹Éde ma me dzó yaá mína dō éndagá, kaa ná é bōban, á mfá ye ná éyōj dá ye bōban, míni bwíni. ³⁰Mää ye fe daq̄ bera ákōbō bíabe mína, amú ná ndzwée ye éniј dzí á n̄ga nzu yaá, ní éé belé ki dzam enziј ébe ma. ³¹Ve á mfá ye ná bot béye é sí ní bē yem ná ma dzij̄ Tará, ya ámvála Tará a ngá mánan ma, néa éñe ma bō.

Tébegán, bí kólogán ó vá.

Yesus éñe a ne ná mfañ ndzík

15 ¹Ma me ne ná mfañ ndzík, Tará éñe ní a ne mbeñ afúp.

²Mfás óse ye ó ne kaa wúm bibumá ébe ma, aa vea wɔ; éwí áse wá wá wúm bibumá, aa kpára wɔ ná ó tōbō mfúbánn; á mfá ye ná ó daŋdaq̄ wúm bibumá. ³Mína míni ntjó mifúbánn akála éfiá me kōbō yaá mína.

⁴Tōbogán mbán ébe ma, ma fe ébe mína. Ntéñí mbóó ané mfás ndzík ó sés wúm bibumá ébyen etámm, ngé wá kaa tsinibe á ndzík, amvála te fe mína ngé mína kaa átjbō mbán ébe ma. ⁵Ma me ne ndzík, mína mifás. Éñí aa tōbō mbán ébe ma, ma fe ébe éñe, éñí te aa wúm abwiññ bibumá, amú ná nkánán ya ma, míni sés bō dzam enziј. ⁶Ngé mot aa bō kaa átjbō mbán ébe ma, bá ye ní wea ó fén̄ ané mfás, ní a mana fe kót; véa bē kóán myo, bē wea myo á ndúán été, myá mí n̄ga dzík fe.

⁷Ngé míni tɔbɔ mbán ébe ma, bífiá byam byá bí tɔbɔ fe mbán ébe mína, dzaagán édí mína kómo, dá dá ye fe mína bɔban. ⁸Ébe dzam te édɔ Tará aa ñɔŋ ya dɔ dúmá, ná míni vé abwiññ bibumá, néa éñe fe mína lére ná míni ne béyága bam. ⁹Amvála ané Tará a dziŋ yaá ma, amvála te fe ma me dziŋ yaá mína; tɔbɔgán mbán édziŋŋ dam été. ¹⁰Ngé míni baale mémvéná mam, mína ye tɔbɔ mbán édziŋŋ dam été, amvála ané ma me baale yaá mémvéná Tará, ma tɔbɔ fe mbán édziŋŋ déñ été.

¹¹Me kóbo yaá ya mína é mam má, á mfá ye ná mésán mam mé ne tɔbɔ ébe mína, ya fe ná mésán menan mé ne tɔbɔ ndzálánn abóm.

É mvéná Yesus

¹²É mvéná dam édɔ ñí ná, míni dziŋŋán bevɔ́ó ya ébá bevɔ́ó, amvála ané ma me dziŋ yaá fe mína. ¹³Mot enziŋ éé belé édziŋŋ dá danj édí, ná mot aa kee éniŋ dzeñ ákála bemvwíññ. ¹⁴Míní ne bemwíi, ngé mína bɔ édí ma mánan mína. ¹⁵Mää bera fe mína lwée ná aloá, amú ná oloá wäá yem édí é másá weñ aa bɔ. Ve ma me lwée yaá mína ná bemwíi, amú ná me lére yaá mína édí áse me wók yaá ébe Tará.

¹⁶Se mína mínaá tɔp ma, ve fáve ná ma maá tɔp mína, me téle yaá fe mína ná, mínií ke míni wúm bibumá, ya fe ná ébumá denan é tɔbɔ mbán, á mfá ná édí áse mína dzaa Tará ébe éyola dam, á vé mína dɔ. ¹⁷Édí, édɔ ma mánan mína ná, míni dziŋŋán bevɔ́ó ya ébá bevɔ́ó.

Mot binam a ne ya nlém abé

¹⁸Ngé bot béye é sí ñí bá víni mína, yemnján ná ma baá tára víni. ¹⁹Ngé míni bɔ ébá béye é sí ñí, ngé bot béye é sí ñí bá dziŋ mína ané áabeñ. Ve dá é tɔó ná míni sés ébá béye é sí ñí, ve fáve ná maá tɔp mína ébe é sí ñí été, dzam te édɔ bot béye é sí ñí bá víni mína ya dɔ. ²⁰Símaŋjánán éfiá me mvá mína kóbo ná, ‘Oloá wäá lot é másá weñ.’ Ngé ma bé dzéŋ yaá ásí, mína bá ye fe dzéŋ ásí; ngé bé baale yaá éfiá dam, bá ye fe baale áadenan.

²¹Ve bá ye mína bɔ mam méte mése ákála éyola dam, amú ná bée ndzí yem éní aá lóm ma. ²²Ngé me bɔ kaa ásó, kaa ki ákóbo ya bó, ngé bëé belé nsémm. Ve éndagá, ébe nsémm weba, bää bera fe belé mekéá.

²³Éñí aa víni ma, aa víni fe Tará. ²⁴Ngé me bɔ kaa ábɔ míbɔann mot enziŋ ãá bë téra bɔ énzénzaŋ deba été, ngé bëé belé nsémm. Ve éndagá bë yén yaá myɔ, bë víni yaá fe átára ye ma, akekwiñ ébe Tará. ²⁵Ve édí te, á mfá ye ná éffíá é ne ntsilann á nkɔ́ métsiŋŋ weba é dzálában ná, ‘Baá víni ma, kaa akéá.’

²⁶Éde niané Mfoj milém a só yaá, éñí ma ye mína lóm, mfá ébe Tará, Nsísísim ye á bélá éñí aa só ébe Tará, éñe aa ye vé ngañiá á

mfá wōm, ²⁷mína ntéññ mbóó fe, mína mína ye fe vé ngañiá, amú ná míni tōbo yaá bíabe mína atéé ye átáraga.

16 ¹Me dzó yaá mína é mam má á mfá ye ná míni nza kōp obaá.
²Bá ye tsílán ya mína á besinagoga, akekwiñ ná tám da nzu ná, éníi aa ywíñ mína, aa ye tém ná aa vé Nzamá nkañann. ³Éde bá ye bō mam méte amú ná béé ndzí yem Tará ngé ki ma. ⁴Ve me dzó yaá mína é mam má, á mfá ná niané áwola deba é kwíñ yaá, míni síman ná maá kóbō ya mína ya mō.

Éséññ Mfúfúp Nsísím

Meé ndzí mína mō tára ádzó, amú ná me mbé me tōbíabe mína. ⁵Ve éndagá mé ñga ke yaá ébe éníi a ngá lóm ma, mot enziñ ye ébe mína ní áá síli ki ma ná, ‘Wa ke ó vé?’. ⁶Ve fáve ná eywiññ dáé dzéñ yaá mína mílém akála ná me dzó yaá mína é mam má. ⁷Ve dzam te édō ma kóbō mína békélá ná, é ne mína ya abúánn ná me ke; amú ná ngé ma bō kaa áke, Mfoj milém ní áá ye fe só ébe mína. Ve ngé me kéñ, ma ye mína ní lóm.

⁸Éde éyçŋ aa ye sian, aa ye bwaale bot á mfá nsémm, á mfá nzosoó, ya á mfá nkíkgán misaŋ; ⁹ébe á mfá nsémm, amú ná báá bwíni ma; ¹⁰ébe á mfá nzosoó, amú ná ma ke ébe Tará, mína mína ná ye ki ma bera yén; ¹¹ébe á mfá nkíkgán misaŋ, amú ná ntébosú ye éniñ dzí bé kík yaá ní nsaiŋ.

¹²Me ngén me belé abwiññ mam ye ádzó mína, ve míni sés mō ñɔŋj éndagá. ¹³Ve niané Nsísím, éníi a ne békélá aa ye sian, éñe aa ye wulu ya mína á békélá áse été. Amú ná áá ye kóbō ya é nguu dzeñ émyen, fáve ná aa ye kóbō édí áse aa wók, aa ye fe mína kat fwéñ ébe édí é ntóó ná dá nzu. ¹⁴Éñe aa ye ma vé dúmá, amú ná aa ye ñɔŋj édí é ne áandam, a kat fe mína dō fwéñ. ¹⁵Ásesé Tará a belé é ne éewōm; dzam te édō me dzó yaá mína dō ná, aa ñɔŋj édí é ne áandam a lére mína dō.

Yesus aa búlán ébe Tará

¹⁶Oyomm abóŋŋj tám mína ná ye ma yén, véa oyomm abóŋŋj tám afé, mína ye ma bera yén.

¹⁷Ané beyága benzijñ býye býyága bén̄ bé ngá dzó bevóó ya ébá bevóó ná, ‘É dzam aa dzó dí, dá yíli á yá ná, ‘oyomm abóŋŋj tám mína ná ye ma yén; véa oyomm abóŋŋj tám afé, mína ye ma bera yén, ya fe ná, ‘amú ná ma ke ébe Tará?’’ ¹⁸Dzam te édō békélá dzó ná, ‘Nzá dzam aa dzó dí ná, ‘oyomm abóŋŋj tám?’ Bía yem ngúrá dzam aa kóbō.’’

¹⁹Yesus ní eé yem ná bá kómo ní síli nsíli, éde a ngá dzó bó ná,

Ye é dzam dí édō mína kóbō mína ya mína, ná mé dzó ná, ‘Oyomm abóŋŋj tám mína ná ye ma yén; véa oyomm abóŋŋj tám afé, mína ye ma

bera yén'? ²⁰ Ma kóbō mína bébélá ya bébélá ná, mína ye yi, ya fe átobō eywiññ, ve bot béye é sí ñí bá ye sán; mína ye tōbō ya eywiññ, ve eywiññ denan dá ye vejan mesán.

²¹ É tám miningá á ñga byéñ yaá, aa wók mitéñ, amú ná áwola deñ é kwíñ yaá; ve niané mwán a byála yaá, éñe kaa fe síman mítéñ a mvá wók, akála mesán, amú ná a só yaá mwann mot énij. ²² Amvála te fe mína áwola dí, mína míni ntōó fe eywiññ; ve ma ye mína bera yén, véa mílém myenan mí ñga sán, mot enzij ñí ãá ye ki mína vea mésán menan. ²³ Mos te, mínaá ye ma síli dzam enzij. Ma kóbō mína bébélá ya bébélá ná, ngé míni dzaa Tará dzam enzij, ya éyola dam, aa ye mína dō vé. ²⁴ Anzukwíñ áwola dí mína mínaá bé dzam dzam enzij ya éyola dam; dzaagán, véa mína ye ñōj, á mfá ye ná mésán menan mé tōbō ndzálánn abóm.

²⁵ Me kóbō yaá ya mína é mam má á mikaná été, tám da nzu, éyɔj mǎá ye fe bera kóbō ya mína á mikaná été, ve fáve ná ma ye kóbō ya mína édí Tará éyéá été. ²⁶ Mos te mína ye dzaa ya éyola dam, éde mǎá dzó mína ná ma ye yaglan ya Tará ákála denan, ²⁷ akála ná Tará émyen aa dzij mína, amú ná míni dzij yaá ma, míni bwíni yaá fe ná éñe maá só ébe Nzamá. ²⁸ Maá só ébe Tará, me sian énij dzí; ve ma bera lík énij dzí, véa me kéné ébe Tará.

²⁹ Ané býága beñ bé ngá dzó ñí ná,

Dággé! Éndagá éñe ó ñga kóbō yaá ya bía éyéá été, kaa fe kóbō ya mikaná. ³⁰ Éyɔj dzí éñe bí yem yaá ná wa yem mam mése, wáá yi ki ná mot enzij á síli wa dzam, akála te édó fe bía bí bwíni yaá ya dō ná éñe waá só ébe Nzamá.

³¹ Éde Yesus ñí a ngá yalan ya bó ná,

Ye ná áwola dí édó míni ñga bwíni yaá? ³² Dággán ná áwola dá nzu, é ntōó fe, édí mína ye tōbō myeann, kada mot mfá weñ émyen, véa míni lík ma etámm; ve ma me sés etámm, amú ná Tará a ne bía ñí. ³³ Me kóbō yaá mína é mam má á mfá ye ná míni belé mvwaá ébe ma. Mína yén midzuúk ébe énij dzí, ve biñján nguú ná, me wún yaá énij dzí.

Méyaglán mé Nkálá mitómá Yesukristo

17 ¹ Niané Yesus a ngá mana kóbō mam méte, éde a ngá béré míis á dzóp, eé dzó ná,

Á Tará, áwola é kwíñ yaá; vá é Mwán we dúmá, á mfá ye ná Mwán ñí á vé fe wa dúmá; ² amvála ané o vé yaá ñí nguú edzwéé ébe mot binam áse, á mfá ye ná á vé ébá bése o vé yaá ñí énij é ne mbéámbéá. ³ Édó ná, énij é ne mbéámbéá édó dí ná, bé yem wa, wa etámm o ne ñá Nzamá, ya fe Yesukristo, éñí o ngá lóm. ⁴ Me vé yaá wa dúmá é sí ñí, meé dzálá éséññ o ngá vé ma ná me bō. ⁵ Éde

éndagá, á Tará, vá ma dúmá á mféñj we wámyen ya é dúmá me mbé me belé bía wa ó mvús, kaa ná éniј dzí é bō.

Yesus aa yaglan ya beyágá

6 Ébe ébá o ngá vé ma éniј dzí, me lére yaá bó éyola dwe; bé mbé áabwe, éde o ngá vé ma bó, bá bé baale yaá fe éfiá dwe. 7 Áwola dí bé yem yaá ná édí áse o vé yaá ma, dá só ébe wa; 8 amú ná me kee yaá bó é dzam áse o ngá kee ma; bē ñoŋ yaá mɔ, bē yem yaá bébélá ná éñe maá só ébe wa; bē bwíni yaá fe ná, wa waá lóm ma. 9 Ma yaglan ákála deba; mǎá yaglan ákála éniј dzí, ve fáve ákála ébá o vé yaá ma, amú ná bē ne áabwe. 10 Ásesé wɔm, a ne áawe, áadwe é ne áadam, ma me ñoŋ yaá fe dúmá ébe ébó.

11 Meé sés fe éniј dzí, ve ébó bē ne éniј dzí, ma mé ḥga nzu yaá ébe wa. Á Mfúfúp Tará, ébe ébá o vé yaá ma, baalé bó ébe éyola dwe, á mfá ye ná bē bō mot mbóó, ntéññ mbóó ané bía wa. 12 É tám me mbé bíabe bó, ébá o vé yaá ma, me ngá baale bó ébe éyola dwe, maá baale bó, mbóó enziј ye ébe bó ãá bē dzímle, fáve mwán ye á ntsamann, á mfá ye ná Ntsili ó dzálában.

13 Ve áwola dí, mé ḥga nzu yaá ébe wa; ma mé ḥga kóbō yaá fe é mam má éniј dzí, á mfá ye ná bē tɔbō ndzálánn abóm ya mésán mam ébe ébó bébyen. 14 Me vé yaá bó éfiá dwe, éniј dzí dá é víni yaá fe bó, amú ná bē sés ébá béye éniј dzí, amvála ané ma me sés ki éní éniј dzí.

15 Mǎá dzaa ná ó vea bó éniј dzí, ve fáve ná ó baale bó mfá ye ébe mbéa mot. 16 Bé sés ébá béye éniј dzí, ntéññ mbóó ané ma me sés ki éní ye éniј dzí. 17 Télegé bó eki á bébélá été; éfiá dwe édō e ne bébélá. 18 Amvála ané o lóm yaá ma éniј dzí, amvála te fe ma me lóm yaá bó éniј dzí; 19 ma téle mámyen eki ákála deba, á mfá ye ná bá bē ne fe tébe eki á bébélá été.

Yesus aa yaglan ya ébá bá ye ke bá bwíni

20 Ve mǎá dzaa ákála ébá etámm, ve ya fe ákála ébá bá ye ma bwíni ya éfiá deba; 21 á mfá ye ná bésesé bé bō mot mbóó; amvála ané wa Tára o ne ébe ma, ma ébe wa, bá bē tɔbō fe ébe bía, á mfá ye ná éniј dzí é bwíni ná o lóm yaá ma.

22 É dúmá o vé yaá ma, ma me vé yaá fe bó dō, á mfá ná bē bō mot mbóó ané bía bí ne fe mot mbóó; 23 ma ébe bó, wa ébe ma, á mfá ye ná bē tɔbō ndzálánn éfulann été, ná éniј dzí é yem ná waá lóm ma, ya fe ná waá dziј bó ntéññ mbóó ané o dziј yaá ma.

24 Á Tará! Ma kómo ná ébá o vé yaá ma, é vóm me tɔj, bá bē tɔbō fe ó véa ya ma, mfá ye ná bē yén é dúmá dam, édí o vé yaá ma; amú ná waá dziј ma kaa ná éniј dzí é tɔbō mvelann. 25 Á Tará a ne

nzosoó, afáñbo ná éniŋ dzí deé ndzí wa áyem, ma me yem yaá wa; ébá bá bé yem yaá fe ná waá lóm ma. ²⁶ Me vé yaá bó ná bé yem éyola dwe, ma ye fe bo ná bé yem dɔ; á mfá ye ná édzinj̄ o ngá dzinj̄ ma ya dɔ, é tɔbɔ ébe bó, ma fe byé bó.

Judas aa kuan Yesus

18

¹ Niané Yesus a ngá mana kóbɔ, ané a ngá kíkgán otorjtóŋŋj Kedrón bábe býága beň, bé kén á mfá mbóó áyát, é vóm áfúp é mbé, a níi été bábe býága beň. ² (Judas, é mot a ngá kuan ní, níi a ngá yem fe vóm te, amú ná Yesus a ngá bo eé kóán ó weň bábe beyága beň abwiňñ biyɔŋŋj.)

³ Éde Judas a ngá níi eé yem é mam mése mé nja nzu ní ku áyóp, ané a ngá ke bó síli ná, “Mína dzéŋ nzá?”

⁵ Éde bé ngá yalan ya níi ná, “Bía dzéŋ Yesus mwann Nasareno.”

Ané a ngá dzó bó ná, “Ma níi.” (Judas, éní a ngá kuan ní, á mbé bábe bot bête.) ⁶ Éyɔŋ a ngá dzó bó ná, “Ma níi,” éde bésesé bé ngá yit ó mvús, bé mana ku ósí. ⁷ Véa éñe Yesus a ngá bera bó síli ná, “Nzá mína dzéŋ?”

Ané bá bé ngá yalan ná, “Bía dzéŋ Yesus mwann Nasareno.”

⁸ Éde Yesus a ngá dzó ná, “Me dzó yaá mína ná, ma me ne ní. Édɔ ná, ngé ma mína dzéŋ, líkgán ná ébá bé ke.” ⁹ (A ngá dzó dɔ á mfá ye ná éfiá a ngá kóbɔ é dzálában, ná, “Ébá o ngá vé ma, meé ndzí dzímle mbóó enziŋ ye été.”)

¹⁰ Véa éñe Simón Pedro a ngá vea nzwaokeŋ á mbé a belé, a baa óloá ntébosú befára, ané a ngá kík ní áló meyóm. (Oloá te ó mbé eyola ná Malko.) ¹¹ Éde Yesus a ngá dzó Pedro ná, “Niigé nzwaokeŋ ábámm été. Ye ná mǎá yian níi é kóp Tará a vé yaá ma?”

Bá ke ya Yesus ébe Anás

¹² Dzam te édɔ nsámá bénzima, ya komandée, ya fe méwasíli bejudio, bé ngá biň Yesus, bá mana ní ká. ¹³ Éde bá ngá tára ke ya ní ébe Anás, amú ná a mbé Kaifas nkiá, éñí a mbé ntébosú befára ye á mbú te.

¹⁴ (Kaifas te éñe fe níi a mbé é mot a ngá lére betébosú báye bejudio ná, é ne mvéáñ ná mot mbóó éñe á wú akála nnam ngúrá.)

Pedro aa kat Yesus éyɔŋ ósúá

¹⁵ Éde Simón Pedro a ngá ke aa bee Yesus bá nyága mbóó. (Ntébosú befára níi a ngá yem fe nyága te, ané a ngá níi bá Yesus á yát ntébosú befára été.) ¹⁶ Ve Pedro níi a mbé a téle á mbeň ósí átán. Akála te édɔ nyága mbóó te, éñí ntébosú befára a ngá yem a ngá ke kóbɔ ya é miningá

a ngá kálá mbéñ, a bɔ Pedro ná á ñíi. ¹⁷Véa éñe mbɔ biséññ miningá te eé kálá mbéñ, éde a ngá dzó Pedro ná, “Nde wa o sés nyága mbóó ye béyága é mot ñí?”

Ané a ngá dzó ná, “Me sés ñí.”

¹⁸(Véa áloá ntébosú befára, ya mewasíli mé mbé mé téle ó véa, méé wók ndúán, éní bé ngá mana koman, akála ná avép é mbé. Pedro ñí a mbé fe a téle bábe bó, eé wók ndúán.)

Bá síli Yesus misílí

¹⁹Dzam te édɔ ntébosú befára a ngá síli Yesus mfá béyága beñ ya fe ébe ayágalé deñ. ²⁰Ané Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Me ngá ke fe ma kóbo ya bot éyéá été. Eyɔŋ ése me ngá ke ma vé ayágalé á sinagoga, ya á templo été, é vóm bejudio bése bá kóán, meé ndzí kóbo dzam enziŋ ásweññ.

²¹Amú dzé ma wa síli dɔ? Síligé é bot bé ngá wók é dzam me ngá kóbo bó. Dággé bot bête bá yem é dzam me ngá dzó.”

²²Véa Yesus ñí eé dzó mam méte, ané awasíli avóó ye édí é mbé é téle ñí bebeñ é ngá bími Yesus abéáñ ámáñŋ, deé dzó ná, “Ye ná éñe wa yalan ya ntébosú befára néa.”

²³Éde Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Ngé mé dzími kóbo, léregé édí ye é ne abé. Vé ngé mé yem kóbo, akála dzé wa bími ma?”

²⁴Véa éñe Anás a ngá lóm ñí nkáán ébe Kaifas, ntébosú befára.

Pedro aa bera kat Yesus

²⁵Éde Simón Pedro ñí a mbé a téle eé wók ndúán, ané bé ngá síli ñí ná, “Nde wa o sés mot mbóó ye béyága beñ?”

Éde a ngá kat dɔ, eé dzó ná, “Me sés éñe.”

²⁶Véa mot mbóó ye áloá ntébosú befára, éní a mbé évívúmán é mot Pedro a ngá kík aló a ngá dzó ñí ná, “Nde mǎá yén wa áfúp mína ñí?”

²⁷Véa éñe Pedro a ngá bera dɔ kat, etéññ te ébyen ané nnóm kúp a ngá lóŋ.

Bé ne ya Yesus ébe Pilato

²⁸Véa éñe bé ngá kólo ya Yesus é ndá Kaifas, bé kéñ ya ñí á kpatéle (ákoan ná ekúná kírí é ntɔɔ). Éde békbyen bé ngá bɔ kaa ñíi á kpatéle, ná bé ne dzí Paskua, á mfá ye ná bé nza kop mvin. ²⁹Véa éñe Pilato a ngá kwíñ átán, a kéñ é vóm bé mbé, a síli ná, “Nzá esómán míni belé ya dɔ é mot ñí?”

³⁰Ané bé ngá yalan ya ñí ná, “Ngé é mot ñí á bɔ kaa ábɔ mbéa mot, ngé břia nzu wa ñí ákee.”

³¹Véa éñe Pilato a ngá dzó bó ná, “Mína békbyen keján ya ñí, míni kík ñí misaj ámvála nkɔɔ métssiŋ wenan wá dzó.”

Ané betébosú békbyen bé ngá yalan ya ñí ná, “Bíí belé filí ye ná, bí vé mot nsaj áwú.” ³²(Dzam te é ngá bbaban á mfá ye ná éfíá Yesus a ngá kóbo, é dzálában, eé lére nzá ámvála awú á mbé ná á nkún nzu wú.)

33 Véa éñe Pilato a ngá bera ñíi á kpatéle été, ané a ngá lwée Yesus, a síli ñíi ná, “Ye wa ó ne é Kéza bejudio?”

34 Éde Yesus a ngá yalan ná, “Ye wa dzó dō deé sō ébe wámyen, ngé ki ná bot befé ébó bé dzó wa dō, á mfá wōm?”

35 Véa éñe Pilato a ngá yalan ná, “Ye me ne mwann Judío? É bot bwe, bábe betébosú befára, ébó bé kee ma wa. Dzé ó bō?”

36 Éde Yesus a ngá yalan ná, “Édzwée ngómán dam é sés édí ye é sí ñíi. Ngé édzwée ngómán dam é bō édí ye é sí ñíi, ngé bebo biséññ bam bá lúman á mfá ye ná bé bō ma kaa kee é mó betébosú béye bejudio. Ve éndagá édzwée ngómán dam e sés édí ye ó vā.”

37 Véa éñe Pilato a ngá dzó ñíi ná, “Dá yíli fá ná o ne kéza?”

Ané Yesus a ngá yalan ná, “Wa wa dzó ná me ne kéza. Dzam te édō me byála yaá ya dō, akála te édō fe me sō yaá dō é sí ñíi, á mfá ávé ngañiá ye édí é ne békélá; éní ásé a ne békélá mot aa wók é kíññ dzam.”

38 Éde Pilato a ngá síli ñíi ná, “Dzé é ne békélá?”

Niané a ngá dzó dō, ané a ngá bera ke koan ya bejudio, a dzó bō ná, “Mää koan ya etom enziñ ébe éñe. **39** Ve, dá é ntóó mína fúlú ná ó Paskua, bá vé mína mbok mbóó filí. Ye mína kómo ná me vé mína kéza bejudio filí?”

40 Véa éñe bé ngá bera yónán ná, “Se éñí te! Ve, Barrabás!” (Barrabás te ñíi a mbé nzeé midzóññ.)

Pilato aa kómo dzögö Yesus

19 **1** Tám te édō Pilato a ngá ñoñj Yesus á ñga yít fe ñíi. **2** Ané benzima bá ngá mana tsij korona kát biyóó bá bwára dō Yesus á nló, bá bwára fe ñíi mbamba étóp kéza; **3** bá ñga yit ñíi bebeñ, báé dzó ñíi ná, “Á mbóló é kéza bejudio!” Béé bími fe ñíi mebéañ.

4 Éde Pilato a ngá bera kwíñ átán, á dzó bō ná, “Dággán, ma nzu mína ya ñíi átán, á mfá ye ná míni yem ná mää koan etom enziñ ébe éñe.”

5 Véa éñe Yesus a ngá kwíñ átán a baga korona kát biyóó, ya fe mbamba étóp kéza. Ané Pilato a ngá dzó bō ná, “Mot te éñe ñíi.”

6 Éde, niané betébosú befára ya mewasíli bá ngá yén ñíi, bá ñga yón ná, “Dómlé ñíi á krús! Dómlé ñíi á krús!”

Ané Pilato a ngá dzó bō ná, “Mína bébyen ñoñján ñíi, míni dómlé fe ñíi á krús! Amú ná mää koan etom enziñ ébe éñe.”

7 Éde betébosú bá ngá yalan ya ñíi ná, “Bí belé nkóó metsijñ, ya ámvála wá lére, aa yian wú, amú ná aa vejan émyen é Mwán Nzamá.”

8 Niané Pilato a ngá wók efíá te, á ñga dañ bera kó wóññ, **9** ané a ngá bera ñíi á kpatéle, a síli Yesus ná, “O ne mot ye ó vé?” Ve Yesus ñíi eé ndzí ñíi vé eyalann.

10 Véa éñe Pilato a ngá síli ñíi ná, “Ye wää yalan ya ma? Ye wää yem ná me belé nguú edzwée á mfá ávé wa filí, ya fe ádómlé wa á krús?”

¹¹Ané Yesus ní a ngá yalan ya ní ná, “Wěé belé nguu enziŋ ye ábō ma dzam, ngé se éñe bá vé wa dō ó yóp. Ya dzam te édō, é mot á kee ma wa, éñe a belé nsémm wá daŋ.”

¹²Atéé ye véa, Pilato á nja dzéŋ ná á dzáma ní. Ve betébosú béye bejudio bá bé ngá yónán ná, “Ngé o dzáma mot te, o sés fe Sesar mvwíññ! Éñí áse aa bō émyen Kéza, aa ke Sesar á ngamm áyát.”

¹³Éde, niané Pilato a ngá wók bifíá bíte, ané a ngá kwíñ ya Yesus átán, a kén̄ tɔbō ósí é vóm bá kík misaŋ, vóm te ó tɔ́ eyola ná “Ékaza Mekwá”, (á nkóbō Ebreo ní ya “Gabata.”) ¹⁴(A mbé é mos bá koman Paskua, bebeñ ané amyeré) Éde a ngá dzó bejudio ná, “Dággán, é kéza wenan éñe ní.”

¹⁵Véa bejudio bá bē nja dzéŋ ná, “Á wá! Á wá! Dómlé ní á krús!”

Ané Pilato a ngá síli bó ná, “Ye ná me nzu dómle é kéza wenan á krús?”

Éde betébosú befára bá ngá yalan ná, “Bíí belé kéza mfé, fáve Sesar.”

¹⁶Tám te édō a ngá kee bó ní ná bá dómle ní á krús.

Bá dómle Yesus á krús

Véa éñe be ngá ke ya Yesus. ¹⁷Éde a ngá kólo ó véa émyen a baga é krús deñ, eé ke é vóm bá ngá lwée ná, “Ékpékpéññ Nló” (bá dzó dō á nkóbō Ebreo ná, “Gólgota”), ¹⁸é vóm bá dómle ní á krús, éñe ya bot bá beáñ befé, mbóó ngúrá mfá, Yesus ní ya énzénzaj.

¹⁹Éde fe Pilato a ngá tsili bora ntsili, a kele wō é krús Yesus áyóp. Ntsili te ó mbé ná, “Yesus Mwann Nasareno, é Kéza Bejudio”.

²⁰Véa, abwiññ bejudio dá daá láŋ fe ntsili te, akála ná é vóm bá ngá dómle Yesus á krús ó mbé bebeñ ya kísoan; ntsili te wá ó mbé fe á nkóbō Ebreo, á nkóbō Latín, ya fe á nkóbō Griego. ²¹Véa éñe betébosú befára bejudio bá ngá dzó Pilato ná, “O ták tsili ná, ‘É Kéza Bejudio’, ve fáve ná a ngá dzó ná, ‘Me ne é kéza bejudio.’”

²²Éde Pilato a ngá yalan ná, “Édí me tsili yaá, édō é tɔbō yaá ntsillann.”

²³Véa, éyɔŋ benzima bá ngá dómle Yesus á krús, ané bá ngá n̄ɔŋ bítóp byeñ, bá kap byɔ bifas bí nii, kada mwann benzima efas evɔ́. Éde fe bá ngá n̄ɔŋ élíŋjá. (Elíŋjá te é mbé é belé olat ovɔ́ atéé ye óyóp akekwíñ ósí, é tɔ́ nlatán ngúrá.) ²⁴Véa éñe bevɔ́ bá ngá dzó ébá bevɔ́ ná, “Bí ták dō n̄ap, ve fáve ná bí kyákgán elíŋjá te bema, ná bí yén dá ye bō édī nzá.” Édí te é mbé, á mfá ye ná Ntsili ó dzálában ná,

“Bébyen ya bébyen baá kaban bítóp byam,
baá kyak fe bema étóp dam áyóp.”

Dzam te édō benzima bá ngá bō dō.

²⁵Véa bá mbé bebeñ á krús ná, Yesus níá, ya níá mwanñaj, ya María éñí Kleofas, ya María Magdalena. ²⁶Niané Yesus a ngá yén níá ya nyága a ngá dzij bá téle bebeñ ó véa, ané a ngá dzó níá ná, “Á Miningá, dággé é

mwán we éñe ñí!” ²⁷Véa éñe fe a ngá dzó nyága ná, “Dággé ñuá éñe ñí!” Éde atéé ye áwola te, nyága te a ngá ñoŋ ñí é ndá dzéñ émyen.

Áwú Yesus

²⁸Nia véa, Yesus eé yem ná mam mése mé mana yaá tɔbɔ nkɔkgán (ámfa ye ná Ntsili ó dzálában), ané a ngá dzó ná, “Ma wók evéé.” ²⁹Éde kóp é mbé é téle ó véa, é tɔó ndzálann ya é vino a ne saŋŋ. Ané bé ngá ñoŋ efús etóp bé dum dɔ́ á vino te été, bé ká dɔ́ á ntéŋ isopo, véa bé ñga kee ñí dɔ́ ánu. ³⁰Niané Yesus a ngá ñú é vino a mbé saŋŋ te, ané a ngá dzó ná, “É tɔbɔ yaá nkɔkgán!” Éde a ngá lwíi nló ósi, a kee nsísim.

Bá dzii Yesus akɔŋŋ ó mveañ

³¹Dá é tɔó ná, a mbé é mos bá koman Paskua. Betébosú béye bejudio bá bée ngá kómo ki ná mibim mí lígi á krús akekwíñ é mos Sátará (amú ná é mos Sátará te ó mbé bora mos). Éde bé ngá dzaa Pilato ná bék búk bó mebɔ, bék vea fe bó ó véa. ³²Ané benzima bék ngá ke, bék búk mébɔ éní ósúa ya éní mbóó, ébá bék mbé bék ndómlán á krús bábe Yesus. ³³Niané bék ngá sian ébe Yesus, bék yén ná a wú yaá, éde bék ngá bék kaa fe ñí búk mebɔ.

³⁴Ve mwann benzima mbóó a ngá dzii ñí akɔŋŋ ó mveañ, ané mekií ya mendzímm bí ngá kwíñ etéñ te ébyen. ³⁵Éde éní aá yén, a vé yaá dɔ́ ngañiá (é ngañiá weñ ñí a ne fe békélá. Aa yem ná aa kɔbɔ békélá), á mfá ye ná mína míni bwíni fe. ³⁶Mam méte mé ngá bɔban á mfá ye ná Ntsili ó dzálában ná, “Éveés deñ enziŋ dăá ye tɔbɔ mbúkgán.” ³⁷Éde Ntsili ofé wá wá dzó fe ná, “Bá ye dága éní bék ngá dzii akɔŋŋ.”

Bá dzep Yesus ó sɔŋ

³⁸Niané mam méte mé ngá mana, ané é José ye Arimatea, éní a mbé nyága Yesus ásweññ (akála ná a ngá kɔ betébosú béye bejudio wɔŋŋ, a ngá ke dzaa Pilato ná á kee ñí mbim Yesus. Éde Pilato a ngá yébe ñí dɔ́. Ané a ngá nzu ñoŋ, a kéñ fe ya mbim Yesus.

³⁹Ya fe Nikodemo, éní a ngá tára ke áyén Yesus á alú, ñí a ngá sɔ́ fe, a belé mbwánn enum ó tɔ́ táŋ ané bekíl mewóm mé léa ya bekíl bék nii.

⁴⁰Véa éñe bék ngá ñoŋ mbim Yesus, bék mana wɔ́ vígile bítop été ya é byém byá num mvéáñ, ámvála fúlú bejudio é ne á mfá ndzepbann bot. ⁴¹É vóm bék ngá dómle ñí á krús, áfúp é mbé ó véa, áfúp te été, mfefeñ sɔŋ ndá ákwá ó mbé, éní e mbé ná báká bék tára dzep mot enziŋ été. ⁴²Véa, akála ná a mbé é mos bejudio bá koman, dáké tɔó ná sɔŋ da e mbé fe bebeñ, ané bék ngá dzep Yesus ó véa.

Yesus a ne ntétéá

20 ¹Ve é mos ósúa ye á sóánn María Magdalena a ngá ke á sɔŋ ekúná kírí, ákoan dzíbi é ngén, véa éñe a ngá yén ná akwá é ntɔ́

nkólánn ó sɔŋ ndá ákwá. ²Ané a ngá ke mbíí ébe Simón Pedro ya nyága mbóó, éníí Yesus a ngá dziŋ fe, éde a ngá dzó bó ná, “Bé vea yaá Ntí ó sɔŋ, bía yem é vóm bé ke yaá ñí bwíi.”

³Véa éñe Pedro bá nyága mbóó bé ngá kólo bé kéñ ó sɔŋ. ⁴Éde bé beáñ bété bé ngá téé mbií nsámá. Ané nyága mbóó te a ngá daŋ mára álot Pedro, éde a ngá tára ke kwíñ ó sɔŋ ndá ákwá. ⁵Ané a ngá lúŋbe ná aa dágá, véa éñe a ngá yén bitóp bí bóo, ve eé ndzí ñíi.

⁶Éde Simón Pedro ñí eé bee ñí, ané a ngá ñíi á sɔŋ ndá ákwá été, éde a ngá yén bitóp bí bóo, ⁷ya étóp é mbé é tsini Yesus á nló, dá é mbé é bóo mbɔm ngúrá mfá, ve se ya bítop bí mbé mvígilán. ⁸Véa éñe nyága mbóó, éníí a ngá tára sian á sɔŋ ñí a ngá ñíi fe, éde eé yén a bwíni. ⁹(Ve amú ná ákoan bé ngén kaa áyem á Mítſili été ná, Yesus aa yian wómo míwúán été. ¹⁰Véa éñe beyága bá ngá bera búlán ébe ébá bevóó.

Yesus aa yéne ósúsúa, ébe ású María Magdalena

¹¹Ve María ñí a mbé a téle átán á sɔŋ á mféŋŋ eé yi. É tám a ngá yi néa, ané a ngá lúŋbe, a ñíi á sɔŋ ndá ákwá été. ¹²Éde a ngá yén baángel bá beáñ bá baga mebwát mifútum, bá tɔ́ ósí é vóm Yesus a mbé a bóo, mbóó étun á nló yóp, éníí mbóó ñíi ya étun mébo. ¹³Ané bá ngá síli ñíi ná, “A miningá, akála dzé wa yi?”

Véa ñí a ngá yalan ya bó ná, “Bé ke yaá Ntí wɔm, mǎá yem ki é vóm bá ke yaá ñí bwíi.”

¹⁴Éde ñí eé dzó dzam te, niané a ngá vejan á mvús, a yén Yesus a ntéle, ñíi kaa áyem ná a ne Yesus. ¹⁵Véa éñe Yesus a ngá síli ñíi ná, “Á miningá, amú dzé wa yi? Nzá wa dzé?”

María ñí eé tém ná a mbé mbaale afúp, éde a ngá dzó ñíi ná, “Á ndzwée, ngé wa ó vea ñí, katge ma é vóm o ke yaá ñí bwíi, véa ma ye ñí ke ñɔŋj.”

¹⁶Ané Yesus a ngá dzó ñíi ná, “Á María!”

Éde ñíi a ngá vejan á mvús, ané a dzó ñíi á nkóbo Ebreo ná, “Á Raboní,” (dá yíli ná, Nyágale.)

¹⁷Véa éñe Yesus a ngá dzó ñíi ná, “O táma nama, amú ná me ngén kaa ábét ébe Tará. Ve, kéŋ ébe bɔbédzaŋ, o dzó bó ná ma bét ébe Tará ya Ésúá wenan; ébe é Nzamá wɔm ya é Nzamá wenan.” ¹⁸Éde María Magdalena a ngá ke, a kat beyága fwéñ ná, “Me yén yaá Ntí!” Ané a ngá dzó bó é mam a ngá kóbo ya ñíi.

Yesus aa yéne ébe ású býága beñ

¹⁹Mos te, niané ḥgɔgj e ngá kwíñ, é mos ósúá ye á sóánn, ákoan mibéñ mí dzií é vóm beyága bá mbé bá kóán wɔŋŋ ébe betébosú býé bejudio. Véa énzénzaŋ deba éñe Yesus a ngá nzu sian á ntéle, ané a ngá dzó bó ná, “Mvwaá ya mína.” ²⁰Éde eé dzó dɔ, ané a ngá lére bó mó ya mveañ. Véa, beyága bá ḥga sán niané bá ngá yem ná a ne Ntí.

²¹ Éde Yesus a ngá bera bó dzó ná, “Mvwaá ya mína. Ámvála Tará a ngá lóm ma, néa fe ma ma lóm mína.” ²² Niané a ngá dzó dō, éde a ngá vúñj, eé dzó bó ná, “Nōŋján Mfífíp Nsísim. ²³ Ébá bése mína dzwii misémm, mí ntōj bó ndzwiiann. Éñí áse ní mína biñ myō, mí tōbō yaá mbiñann.”

Yesus bá Tomás

²⁴ Ve Tomás, nyága mbóó ye békága awóm ya bé beáñ (éñí bé ngá lwée ná Mbyás), eé mbé bábe bó éyōj Yesus a ngá sian. ²⁵ Véa éñe békága bevóó bé ngá dzó ní ná, “Bí yén yaá Ntí!”

Ve ní a ngá dzó bō ná, “Ngé ma kaa áyén ávéñj mesén é mó meñ, me nii fe ónuú wōm ávéñj mesén, é wéá wōm wá me nii fe ó mveañ deñ, mǎá ye ki dō yébe amvála enziñ!”

²⁶ Éde nia melú mmom, ákoan ná beyága békága bera yaá tōbō fufúlu á ndá été, Tomás ní a tōj fe bábe bó, mibéñ myá mí tōj fe ndzibann. Véa énzénzañ deba éñe Yesus a ngá nzu sian á ntéle, éde a ngá dzó ná, “Mvwaá ya mína.” ²⁷ Ané a ngá dzó Tomás ná, “Niigé ónuú we ó vá, dágge fe é mó mam. Nzaá ya é wéá we, o nii wó é mveañ dam. Kaa ábō éñí a ne kaa ábwíni, ve fáve ná bwíniñé!”

²⁸ Éde Tomás a ngá dzó ní ná, “Á Ntí wōm ya é Nzamá wōm!”

²⁹ Véa Yesus ní a ngá síli ní ná, “Ye wa bwíni amú ná o yén yaá ma? Abwará ya ébá békága bera yaá áyén, ve békága bwíni.”

Bá lére akéá ye ábá dí

³⁰ É ne été ná Yesus aá bō fe abwiññ mendem afé ébe ású deba békága beñ, ná mé sés ntsilann ábá dí été. ³¹ Ve émá mé tōbō yaá ntsilann, á mfá ye ná míni bwíni ná Yesus éñe a ne Kristo, é Mwán Nzamá; ya ná míni bwíni, míni ne belé éniñ ébe éyola deñ.

Yesus aa yéne ébe békága zaŋgbéá békága áabeñ

21 ¹ Nia véa, ané Yesus a ngá bera yéne ébe békága beñ á máñ méye á Tiberias. Éde a ngá yéne ámvála dí; ² békága béró vóm mbóó ná, Simón Pedro, ya Tomás (éñí bé ngá lwée ná Mbyás), ya Natanael (mot ye á Kaná ye á Galilea), ya ébá Zebedeo, ya beyága Yesus békága béró befé. ³ Véa éñe Simón Pedro a ngá dzó bó ná, “Ma ke míyéñ mí kwaás!”

Ané békága béró dzó ní ná, “Bía bía ke fe békága béró mína.” Éde békága béró dzó ní ná, “Bía bía ke fe békága béró mína.” Éde békága béró dzó ní ná, “Bía bía ke fe békága béró mína.”

⁴ Éde, éyōj kíri e ngá ke da léne, Yesus á ntéle á nsá máñ; ve beyága ébó kaa áyem ná Yesus éñe ní. ⁵ Ané Yesus a ngá síli bó ná, “Á bójñj, ye míni belé ayomm kwaás enziñ?”

Éde békága béró dzó ní ná, “Kaa.”

⁶ Éde a ngá dzó bó ná, “Weagán avwát mfá meyóm mé byéa, mína ye biñ.”

Ané bé ngá wea dō, ébó kaa fe ya nguu ye ádulu dō, amú abwiññ kwaás.

⁷Véa éñe, nyága Yesus a ngá dziŋ a dzó Pedro ná, “A ne Ntí!” Niané Simón Pedro a ngá wók ná a ne Ntí, á ḥga kom elíŋŋá, (akála ná a mbé kaa dō), véa éñe émyen a ngá wea ñúu óswíñ. ⁸Ve békága bevóó bá bé ḥga bee ní á byéa été, béké nzu bá dulu avwát é tóó ndzálánn ya kwaás, amú ná béké mbé sí oyaáp, ve fáve ané táj ntet bemetro.

⁹Véa, niané bé ngá sis ó sí, bé yén mekak mé ndúán mé tóó nkemann, kwaás e bóo mɔ́ áyóp ya mfém̄m. ¹⁰Ané Yesus a ngá dzó bó ná, “Nzaán ya ma ya kwaás ye éní míni ndem áywíñ.” ¹¹Éde Simón Pedro a ngá daŋ á byéa, á ḥga dulu avwát ó sí, é tóó ndzálánn ya bora béké kwaás, táj ntet kwaás ya kwaás mewóm mé tán ya kwaás é léa (153); afáŋbó ná kwaás e mbé ededea abwiññ, avwát deé ndzí ñaba.

¹²Ané Yesus a ngá dzó bó ná, “Nzaán ádzí!” Nyága enziŋ eé ndzí nzomo ná a síli ní ná, “O ne nzá?” Amú béké ngá yem ná a ne Ntí. ¹³Véa éñe Yesus a ngá só, a twáa mfém̄m, a kee bó wɔ́, amvála te fe a ngá bó ya kwaás.

¹⁴Edí te édo é mbé éyɔŋ léa Yesus a ngá yéne ébe békága beñ, ákoan ná a wómo yaá míwúán été.

Yesus bá Pedro

¹⁵Éde, niané béké ngá mana dzí, ané Yesus á ngá síli Simón Pedro ná, “Á Simón é mwán Juan, ye wa dziŋ ma álot ébá?”

Éde a ngá dzó ní ná, “Ãá, á Ntí wa yem ná ma dziŋ wa.”

Ané Yesus a ngá dzó ní ná, “Baalé mítómá myam!”

¹⁶Éde a ngá bera ní dzó éyɔŋ beañ ná, “Á Simón, é mwán Juan, ye wa dziŋ ma?”

Ané a ngá yalan ya ní ná, “Ãá, á Ntí, wa yem ná ma dziŋ wa.”

Éde Yesus a ngá dzó ní ná, “Tugá baale mítómá myam!”

¹⁷Ané a ngá bera ní dzó éyɔŋ léa ná, “Á Simón é mwán Juan, ye wa dziŋ ma?”

Véa éñe Pedro a ngá tɔbó ya eywiññ, amú Yesus a ngá bera ní síli éyɔŋ léa ná, “Ye wa dziŋ ma?”

Éde a ngá yalan ya ní ná, “Á Ntí, wa yem dō ásesé. Wa yem ná ma dziŋ wa.”

Ané Yesus a ngá dzó ní ná, “Baale é bwann mítómá bam. ¹⁸Ma dzó wa békélá ya békélá ná, éyɔŋ ó mbé ndómán, o ngá bwára wámyen, o ngá wulu fe é vóm wa kómo. Ve eyɔŋ ó ntóó nnomm, wa ye sám bínam bywe, véa mot mfé éñe aa ye wa bwára byém, éñe á ḥga ke ya wa é vóm wákómo.”

¹⁹(A ngá dzó dzam te ná, aa lére nzaá ámvála awú Pedro aa ye wú ná aa vé Nzamá dúmá.) Niané a ngá dzó dō, véa éñe a ngá dzó ní ná, “Beegé ma!”

Yesus bá nyága weñ a ngá bíra dzij

²⁰Éde Pedro a ngá venjan a yén nyága Yesus a ngá dzij eé bee bó (éñi a mbé a yága Yesus ó twíñ, éñe fe á ngá síli ñí ná, “Á Ntí, nzá aa ye wa kuan?”, éyɔŋ bé ngá dzí bidzí bíye alú.) ²¹Éde niané Pedro a ngá yén ñí, véa éñe a ngá dzó Yesus ná, “Á Ntí, éñe ñí á yá?”

²²Ané Yesus a ngá yalan ya ñí ná, “Dzé é ne wa été? Ngé ma kómo ná á lígi a tó akekwiñ é tám ma ye só. Wa, beegé ma!” ²³Ya dzam te édɔ, édí te é ngá mana ñej énzénzañ bɔbédzañ ná, nyága te ãá ye fe wú. Ve Yesus ñí eé ndzí ñí dzó ná, ãá ye wú; ve fáve ná, “Ngé ma kómo ná á lígi a tó akekwiñ é tám ma ye só, dzé é ne wa été?”

Édí dá súgan

²⁴Nyága te éñe aa vé é mam má ngañiá, éñe fe aá tsili dɔ; bía bía yem fe ná é ngañiá weñ a ne békélá.

²⁵Éde, abwiññ mam afé dá é ne fe ná, Yesus aá bɔ, émá mé ne ná ngé békeli kada dzam ye été, ma té m ná awtaa eniŋ ngúrá ébyen dá dëé mbé ki kɔk ábímm mítsili míte.